

6.4. SFERA KULTUROWA

6.4.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego

Cele polityki przestrzennej:

Pasma Odry jest obszarem o bogatych zasobach zabytkowych, są to układy urbanistyczne, obiekty architektury i budownictwa, w tym budownictwo hydrotechniczne oraz obiekty i znaleziska archeologiczne. Zachowanie, utrzymanie oraz udostępnianie tych zasobów stanowią podstawowe cele polityki przestrzennej.

Zasady realizacji:

Podstawą zasadą w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego jest wspieranie działań służących poprawie stanu obiektów zabytkowych, co w praktyce sprowadza się do: kompleksowej rewaloryzacji obiektów i zespołów zabytkowych włączonych do stref konserwatorskich, ustanawiania nowych form ochrony poprzez tworzenie parków i rezerwatów kulturowych, dofinansowywania prac remontowo – konserwatorskich obiektów zabytkowych, zabezpieczania obiektów przed kradzieżą i pożarem, prowadzenia działań rewaloryzacyjnych pod kątem tworzenia atrakcyjnych ofert inwestycyjnych o charakterze kulturotwórczym, społecznym i gospodarczym, rygorystycznego egzekwowania zaleceń konserwatorskich i prawidłowości procesu rewaloryzacji oraz użytkowania obiektów zabytkowych.

Kierunki polityki przestrzennej:

Zachowanie, ochrona i rewaloryzacja historycznych układów przestrzennych.

Podstawowymi elementami ochrony dziedzictwa kulturowego są historycznie ukształtowane zespoły urbanistyczne. Gęsta sieć osadnicza regionu, w swoim podstawowym zrębie, ukształciła się na Śląsku w XIII i XIV w. Struktura urbanistyczna w wielu miejscowościach, pomimo przeobrażeń gospodarczych oraz towarzyszących im współczesnych tendencji planistycznych, jest nadal czytelna.

Układy przestrzenne doliny Odry - Brzeg Dolny, Chobienia, Czernina, Głogów, Góra, Stara Góra, Lubiąż, Oborniki Śląskie, Oława, Prochowice, Rudna, Stara Rudna, Ścinawa, Środa Śląska, Uraz, Wińsko, Wołów, Wrocław - podlegające ścisłej ochronie, jaką gwarantuje wpis do rejestru zabytków, przewidziane są do bezwzględного zachowania i rewaloryzacji.

Programy kompleksowej rewaloryzacji zespołów staromiejskich powinny uwzględniać:

wymogi konserwatorskie,

eksponowanie i odtwarzanie dominant architektonicznych (wieże kościołów, klasztorów, zamków, ratuszy),

zachowanie osi widokowych na panoramy miejskie,

reorientację układów przestrzennych w stronę rzeki,

ochronę przed uciążliwościami ze strony działalności gospodarczej oraz zagrożeniami wynikającymi z oddziaływania układów komunikacyjnych.

Zachowanie i ochrona krajobrazu kulturowego o najcenniejszych walorach artystycznych i krajobrazowych pasma Odry.

Ustawa o ochronie dóbr kultury przewiduje ochronę krajobrazu kulturowego w formie ustanawianych parków i rezerwatów kulturowych. Do tej pory na terenie kraju nie utworzono żadnego parku ani rezerwatu kulturowego. Nowe formy ochrony powołuje się w celu ochrony, utrzymania i wyeksponowania unikatowych walorów krajobrazowych, przyrodniczych, kulturowych, historycznych i architektonicznych obszarów położonych w granicach opracowania. Zaproponowane formy ochrony nie posiadają umocowań prawnych.

Na objęcie tego typu ochroną w Dolinie Odry zasługują zespoły staromiejskie Oławy, Środy Śląskiej, Wrocławia, układ ruralistyczny Lubiąża, założenia rezydencjonalne w Kwietnie i Dębicach oraz zespół pielgrzymkowy w Grodowcu.

PROJEKTOWANE PARKI I REZERWATY KULTUROWE

Gmina	Park kulturowy	Charakterystyka
Malczyce	Kwietno – Dębice	założenia pałacowo – parkowe powiązane kompozycyjnie i widokowo
Wrocław	Wrocławski Miejski	teren miasta Wrocławia o różnorodnych cennych walorach historycznych i kulturowych

Gmina	Rezerwat kulturowy	Charakterystyka
Środa Śląska	Średzki	zespół staromiejski Środy Śląskiej
Oława	Oławski	zespół staromiejski Oławy
Wołów	Lubiąski	układ ruralistyczny z zespołem klasztoru cystersów w Lubiążu
Grębocice	Grodowiec	zespół kościoła pielgrzymkowego p.w. św. Jana Chrzciciela

(Źródło: V Program resortowy M K i S. Ochrona i konserwacja zabytkowego krajobrazu kulturowego województw: jeleniogórskiego, legnickiego, wałbrzyskiego, wrocławskiego. Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego, Wrocław 1998).

Zachowanie, ochrona i rewaloryzacja zabytkowych obiektów architektury i budownictwa.

Zły stan zachowania zabytkowych obiektów i zespołów wynika m.in. z niewłaściwego gospodarowania zasobami zabytkowymi przez dawne PGR-y oraz braku środków finansowych na bieżące remonty.

Ochrony, zabezpieczenia oraz kontynuowania prac remontowych wymagają tak obiekty i zespoły zabytkowe zniszczone i uszkodzone podczas powodzi z 1997 r., jak i położone w strefach - zasięgu wody 1% oraz związanej z zaburzeniami stosunków wodnych.

OBIEKTY I ZESPOŁY ZABYTKOWE PRZEWDZIANE DO REWALORYZACJI

Miejscowość	Gmina	Charakterystyka
1	2	3
Białków	Wińsko	obserwatorium astronomiczne I i II 1911
Biestrzyków	Święta Katarzyna	ruina wieży mieszkalnej, XIV w.
Brennik-Prząśnik	Ruja	zespół pałacowo – parkowy, k. XIX w.
Brzeg Głogowski	Żukowice	pałac z oficynami i założeniem parkowym, XVII, 1767, ogród ozdobny, 1770.
Brzezina	Miękinia	kościół fil. MB Różańcowej 1335, k. XV w., 1707; pałac 1905.
Cesarzowice	Środa Śląska	kościół fil. p.w. św. Marcina 1335, XVI w.
Chobienia	Rudna	zamek, XV w., XVI w., XVIII w.
Chwalimierz	Środa Śląska	zespół pałacowy 1884 - 1885
Czerna	Żukowice	zamek, XVI w., 1 poł. XVIII w.; park krajobrazowy, XIX w., aleja dębowa na wale przeciwpowodziowym, ok. poł. XVII w.
Czernina	Góra	zamek poł. XVII, 2 poł. XVIII
Daszów	Jemielno	pałac 1547 – 1563, 1729 – 1735, 1898 – 1906.
Dłużyce	Ścinawa	kościół p.w. Chrystusa Króla, zespół dworsko – parkowy, k. XVII w., XVIII w.
Gałów	Miękinia	kościół p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP, ok. 1509, ok. 1600, 1848
Glinka	Góra	zespół pałacowy, 2 poł. XVIII, pocz. XX w.

WOJEWÓDZTWO DOLNOSŁĄSKIE

Studium zagospodarowania przestrzennego pasma Odry - **Koncepcja**

Góra	Góra	kościół cmentarny p.w. Bożego Ciała, Święte Schody; wieża głogowska
Głębowice	Wińsko	kościół i klasztor karmelitów p.w. św. Eliasza Proroka 1676, XVIII w., klasztor karmelitów k. XVII, poł. XVIII, zespół pałacowo-parkowy ok. XVII, XVIII-XIX, pocz. XX w., kaplica i mauzoleum rodziny von Pourtales ok. 1870, pocz. XX w.
Głogów	Głogów	kolegiata p.w. NPM, XIII w., 1413 – 1450, przed 1466; kościół p.w. św. Mikołaja, XIV – XV w.; obwarowania miejskie, XIV, XV w. teatr , fortyfikacje nowożytne: fort Malakoff, 1825-1828, fort gwiazdasty, 1747 –1749; tradytor kolejowy 1871.
Jastrzębce	Środa Śląska	dwór 1565, 1 poł. XIX, k. XIX w.
Jugowiec	Środa Śląska	pałac 2 poł. XVIII, XIX, XX w.
Malczyce	Malczyce	kościół poewangelicki 1907; zespół portu Malczyce 1896 – 1899, magazyny ok. 1920; stocznia rzeczna Malczyce 1896 – 1899.
Marszowice	Oława	kościół p.w. Narodzenia NMP XV w., pałac XIII/XIV, XVI/XVII, XVIII, po 1833.
Miłoszyce	Jelcz - Laskowice	kaplica grobowa k. XIX w.
Moczydlnica Klasztorna	Wińsko	pałac letni biskupów lubiąskich ok. 1725
Jaczkowice	Oława	spichlerz ok. 1920
Jelcz - Laskowice	Jelcz - Laskowice	zamek wodny (ruina) XIII w., XIV w., 1518, pocz. XVII w., 1816.
Krynicy	Środa Śląska	kościół par. p.w. św. Wawrzyńca 1743-52, p. XX w.
Lubiąż	Wołów	opactwo cystersów - biblioteka, refektarz klasztorny, pałac
Lutynia	Miękinia	kościół p.w. św. Józefa 1335, 1610, 1879, mur obronny cmentarza z bramą 1608, pocz. XX w.
Naroczyce	Rudna	zespół pałacowo – parkowy 1688, pocz. XVIII, 2 poł. XIX w.
Oleśnica Mała	Oława	kościół fil. Św. Wawrzyńca XVIII, XX, pałac k. XVIII w., pocz. XX, oranżeria 1904 -1905, mauzoleum rodu York Von Wartenburg 1829.
Oława	Oława	ratusz, XIV w., XVI w., 1637 – 1668, mury miejskie, XIV w.
Osetno	Góra	kościół par. p.w. św. Michała 2 poł. XV w., XVI w., XIX w.; pałac 1605 - 1620
Pęgów	Oborniki Śląskie	pałac 2 poł. XIX w.
Prochowice	Prochowice	zamek 1540, 1637, pocz. XX.
Proszków	Środa Śląska	kościół fil. p.w. św. Anny 1311, 1698, 1828
Psary	Oława	kościół par. p.w. Narodzenia NMP 1713, p. XX, kaplica ok. 1800
Rościszewice	Oborniki Śląskie	kościół fil. p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego k. XVI w., pocz. XVIII w.
Rudna	Rudna	kościół prawosławny p.w. św. Katarzyny, 1474 – 1500, 1622
Siciny	Niechlów	kościół parafialny, XVIII w.; pałac opacki, XVIII w.
Siemianice	Oborniki Śląskie	pałac 1896, 1906
Słup	Wińsko	pałac k. XVIII, poł. XIX w.
Ścinawa	Ścinawa	mury miejskie XIV – XV w.
Szczepanów	Środa Śląska	zespół pałacowo-folwarczny XVII-XIX w.
Szedzic	Góra	pałac XVIII w., ok. 1910
Tymowa	Ścinawa	kościół p.w. Matki Boskiej Bolesnej
Uraz	Oborniki Śląskie	zamek (ruina) XIII w., 1466, 1630
Stary Wołów	Wołów	cerkiew prawosławna p.w. św. Dymitra
Środa Śląska	Środa Śląska	obwarowania miejskie XIII, XIV w.
Witoszyce	Góra	pałac po 1700, ok. 1910.
Wojnowice	Miękinia	zamek, 1545 – 1560, XVIII w., XIX w.
Wrocław	Wrocław	kościół św. Michała Archaniola, kościół Uniwersytecki – Najświętszego Imienia Jezus, kościół p.w. Bożego Ciała, kościół p.w. Trójcy Świętej – Bonifratrów, kościół p.w. św. Stanisława, Doroty i Wacława, kościół NMP na Piasku, kościół św. Krzyża, Uniwersytet Wrocławski – pałac książąt legnicko – brzeskich, gmach główny, konwikt św. Józefa, klasztor premonstratensów, Hala Ludowa (1912 – 1913) i Pawilon Czterech

		Kopuł, Biblioteka Ossolineum
Żukowice	Żukowice	kościół fil. p.w. św. Jadwigi, pałac, ok. 1743, 2 poł. XIX w.

Pogrubionym drukiem podano obiekty o znaczeniu europejskim, pogrubioną kursywą - obiekty o znaczeniu krajowym

Zachowanie, ochrona i rewaloryzacja zabytkowych obiektów i zespołów związanych z rzeką Odrą.

Zły stan zachowania obiektów i zespołów zabytkowych związanych z rzeką Odrą - budownictwo hydrotechniczne, porty, nabrzeża, stocznie, mosty, przeprawy promowe, spichlerze, młyny, hydroelektrownie, nabrzeża, porty – jest skutkiem braku środków finansowych na bieżące remonty i konserwacje obiektów hydrotechnicznych oraz zmian własnościowych, jakie nastąpiły w ostatniej dekadzie.

Utworzenie Przestrzennego Muzeum Odry jako muzeum przestrzeni kulturowej rzeki jest szansą zahamowania postępującej degradacji dziedzictwa kulturowego. Podstawowym celem muzeum przestrzeni kulturowej rzeki jest ochrona, utrzymanie i popularyzacja bogatych zasobów zabytkowych.

Ogniwa Przestrzennego Muzeum Odry - nadrzeczne obszary o wysokich walorach przyrodniczych (np. starorzecza, lasy łęgowe), nadodrzańskie osady i miasta, których układ przestrzenny został zdeterminowany przez rzekę; zabytkowe śluzy, mosty, przeprawy promowe, spichlerze, młyny, hydroelektrownie, nabrzeża, porty – mają eksponować walory przestrzeni kulturowej i przyrodniczej Odry. Do stałych ekspozycji odrzańskich należą: miasteczko Odry w Czechach, Racibórz, Kędzierzyn-Koźle, Brzeg, Głogów oraz Nowa Sól.

Ogniwami muzeum są również ekspozycje stałe bądź czasowe tworzone w nadodrzańskich muzeach. Szczególną rolę w popularyzowaniu dziedzictwa „odrzańskiego” posiada powstające we Wrocławiu Otwarte Muzeum Techniki, którego atrakcją jest, odrestaurowany z inicjatywy muzeum, holownik parowy „Nadbór” z 1947 r. Śródmiejski węzeł wodny we Wrocławiu, według projektu Fundacji Otwartego Muzeum Techniki, będzie stanowić zasadniczy trzon muzeum.

Udostępnianie i zagospodarowanie stanowisk archeologicznych o formie krajobrazowej w celach naukowych, dydaktycznych oraz turystycznych.

STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE PROPONOWANE DO ZAGOSPODAROWANIA

Gmina	Miejscowość	Obszar AZP	Nr w miejs.	Funkcja	Chronologia
Brzeg Dolny	Brzeg Dolny – Kręsko	76 - 26	1	grodzisko, gródek stożkowaty	VII – IX, XII - XV
Grębocice	Obiszów	70 - 19	1	grodzisko	wczesne średniowiecze
	Obiszów	70 - 20	2	grodzisko	wczesne średniowiecze
	Obiszów	70 - 20	3	grodzisko	wczesne średniowiecze
	Obiszów	70 - 20	6	grodzisko	wczesne średniowiecze
Oborniki Śląskie	Oborniki Śląskie	76 - 27	1	kurhany (3)	II okres epoki brązu
	Oborniki Śląskie	76 - 27	23	kurhany	epoka brązu
	Oborniki Śląskie	76 - 27	24	kurhan	epoka brązu
	Oborniki Śląskie	76 - 27	28	kurhan	epoka brązu
	Oborniki Śląskie	76 - 27	29	kurhan	epoka brązu
	Oborniki Śląskie	76 - 27	30	kurhany (2)	epoka brązu
Oława	Bystrzyca	84 - 32	33	grodzisko	X – XIII
	Bystrzyca	84 - 32	34	gródek stożkowaty	XI - XIV
Wińsko	Konary	77 - 24	4	grodzisko	X – XI
	Słup	73 - 24	2	gródek stożkowaty	późne średniowiecze

6.4.2. Ład przestrzenny

Ład przestrzenny jest to określony porządek zagospodarowania przestrzennego danego terytorium. Elementy zagospodarowania tworzące ład powinny być uporządkowane pod kątem wewnętrznej i zewnętrznej harmonii, tworzyć system funkcjonujący zgodnie z założonymi wymogami. Ład przestrzenny powinien uwzględniać powiązania wszystkich aspektów rozwoju: społeczne, ekonomiczne, ekologiczne i przestrzenne, co tworzy pojęcie ładu zintegrowanego.

Cele polityki przestrzennej:

- Poprawa jakości życia w obszarze Pasma Odry
- Zwiększenie efektywności gospodarowania
- Stworzenie odpowiednich relacji ekologicznych
- Wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju wartości estetycznych i duchowych
- Identyfikacja mieszkańców z miejscem zamieszkania
- Stworzenie więzi społecznej ludności Nadodrza

Zasady realizacji:

- Kontynuacja i uzupełnianie wartościowych struktur przestrzennych
- Ochrona walorów przyrodniczych Pasma
- Ochrona i aktywne zagospodarowywanie obiektów i zespołów związanych z dziedzictwem przeszłości
- Rozwój poszczególnych jednostek osadniczych oparty na ich funkcjach w sieci osadniczej i naturalnych cechach fizjograficzno – przyrodniczych obszaru
- Nie rozpraszanie zabudowy, tworzenie zwartych jednostek osadniczych
- Integrowanie wzajemne układu komunikacyjno – transportowego (komunikacja drogowa, kolejowa, wodna, lotnicza)
- Przekształcenie układów przestrzennych jednostek osadniczych zlokalizowanych nad Odrą i pozostałymi rzekami, w kierunku otwarcia na rzekę
- Zapewnienie dostępu do rzeki poprzez bulwary i aleje spacerowe wzdłuż rzek i dojścia prostopadłe do rzek
- Ożywienie terenów nadrzecznych przez wprowadzenie usług turystycznych, rekreacyjnych, gastronomicznych
- Przekształcanie osiedli mieszkaniowych w kierunku tworzenia pełnowartościowego środowiska mieszkalnego o pełnej strukturze usług i urządzeń, estetycznego i bezpiecznego, wyposażonego w tereny zielone
- Eliminacja obiektów i zespołów dysharmonijnych
- Wykorzystanie Odry do transportu, żeglugi rekreacyjnej i turystycznej

Kierunki polityki przestrzennej:

- Zagospodarowanie wysp odrzańskich w strefie Wrocławskiego Węzła Wodnego: Piaskowej, Bielarskiej, Słodowej, Opatowickiej
- Zagospodarowanie Ostrowa Tumskiego w Głogowie
- Odtworzenie i rozbudowa bulwarów odrzańskich
- Wprowadzenie żeglugi rekreacyjnej do całego śródmiejskiego węzła wodnego we Wrocławiu (remont śluz w śródmiejskim węźle wodnym, przystanie)
- Wyeksponowanie zabytków w tym zabytków hydrotechniki i techniki w rzeczonym krajobrazie Odry (Oława, Wrocław, Brzeg Dolny, Lubiąż, Głogów), utworzenie Przestrzennego Muzeum Odry
- Usunięcie obiektów przemysłowo – skladowych wzdłuż głównego koryta Odry i Starej Odry we Wrocławiu dla stworzenia dostępu do rzeki

- Opracowanie studium panoramy odrzańskiej widocznej z rzeki
- Rewitalizacja terenów przemysłowych wzdłuż rzeki
- Budowa przepraw mostowych: w Oławie, 3 we Wrocławiu, w Brzegu Dolnym, w Ścinawie, w Radoszycach i w Głogowie

6.5. SFERA GOSPODARCZA

6.5.1. Przemysł

Transformacja systemowa w kraju przyczyniła się do głębokich zmian gospodarczych. Polska znalazła się na drodze reform systemowych i przekształceń strukturalnych. Problematyka rozwoju gospodarczego staje się niewątpliwie coraz ważniejszym aspektem polityki gospodarczej państwa. Polityka regionalna (pasmo Odry) jest integralną częścią polityki gospodarczej i społecznej państwa.

Cele polityki przestrzennej:

- Stworzenie bazy dla rozwijania gospodarki rynkowej,
- Uczynienie gospodarki bardziej konkurencyjnej i innowacyjnej,
- Wyrównanie poziomu rozwoju pomiędzy poszczególnymi obszarami.

Zasady realizacji:

- Prowadzenie działalności gospodarczej w zgodzie z zasadami ekologii,
- Unowocześnianie produkcji, dążenie do wytwarzania produktów konkurencyjnych na rynkach europejskich,
- Wykorzystanie miejscowego potencjału naukowo – badawczego,
- Rozwijanie przemysłu wysokiej techniki,
- Tworzenie małych i średnich przedsiębiorstw,
- Współpraca z kapitałem zagranicznym.
- Wykorzystanie miejscowych surowców,

Kierunki polityki przestrzennej:

Decydującymi czynnikami warunkującymi rozwój i wzrost aktywności gospodarczej w paśmie Odry są:

- zaliczenie Wrocławia do biegunów (ośrodków) rozwoju społeczno-gospodarczego o znaczeniu europejskim (tzw. europoli), który w procesie konkurencji międzynarodowej tworzyć będzie węzeł przedsiębiorczości i innowacji oddziaływującej na otaczającą przestrzeń,
- położenie w paśmie najwyższej innowacyjności i aktywności społeczno-gospodarczej kształtującym się współzależnie z budową i modernizacją międzynarodowego i krajowego systemu infrastruktury technicznej (głównym elementem będzie system autostrad, linii kolejowych i energetycznych),
- położenie w strefie potencjalnie podwyższonej aktywności społeczno-gospodarczej stymulowanej przez proces integracji z Europą,
- przyspieszenie procesu przekształceń strukturalnych,

W układzie przestrzennym dominuje historycznie ukształtowany układ aglomeracji miejsko-przemysłowej Wrocławia charakteryzujący się wysokim poziomem koncentracji i kapitału trwałego, dominującymi strukturami i funkcjami układu kierowania gospodarką publiczno-samorządową, wysokim poziomem potencjału naukowo-badawczego i kulturalno-oświatowego, rozbudowanym sektorem infrastruktury techniczno - ekonomicznej, dominacją w regionie funkcji przemysłowo-budowlanych i obsługi kredytowo-bankowej.

Najważniejsze kierunki polityki przestrzennej w dziedzinie przemysłu to:

Dla aglomeracji miejsko-przemysłowej Wrocławia :

- Rozwój Wrocławia jako miasta o wielofunkcyjnym charakterze z szansą na rozwój funkcji o znaczeniu europejskim (tzw. europole)

- Rozwój aglomeracji wrocławskiej jako centralnego bieguna wzrostu i rozwoju w województwie
- Wykorzystanie aglomeracji wrocławskiej jako podstawy do jakościowego wzmocnienia ponadlokalnych ośrodków obsługi
- Tworzenie inwestycji w zakresie zorganizowanych usług, infrastruktury biznesu i handlu
- Utworzenie Południowo-Zachodniego Pasma Aktywności Gospodarczej i Północnego Pasma Aktywności Gospodarczej
- Utworzenie obszarów koncentracji aktywności gospodarczych o charakterze centrotwórczym – utworzenie: dwóch Parków Technologicznych, Convention Bureau, Centrum Kongresowego
- Utworzenie Wrocławskiego Zintegrowanego Centrum Logistycznego
- Utworzenie kompleksu targowego i wystawienniczego (na części terenu możliwość lokalizacji Wystawy Światowej EXPO)

Dla Głogowa – ośrodka o znaczeniu regionalnym:

- Rekonwersje przemysłu oraz transformacja jego struktury szczególnie na obszarach monokultury przemysłowej
- Wprowadzenie zaawansowanych przemysłów przetwórczych
- Rozwinięcie jego wielofunkcyjnego charakteru zapewniającego pełny wachlarz usług dla ludności
- Lokowanie nowej przedsiębiorczości ze względu na niższą kapitałochłonność oraz możliwość dalszej koncentracji wykwalifikowanej kadry
- Wsparcie rozwoju małych i średnich prywatnych podmiotów gospodarczych, powstających w wyniku zaangażowania własnych kapitałów

Dla do ośrodków subregionalnych - Góra, Oława, Środa Śląska, Wołów :

- Wprowadzaniu nowych branż, zwłaszcza wysokiej techniki
- Rozwijaniu sektora nowych usług
- Rozbudowa bazy ekonomicznej ośrodków i ich funkcji służących rozwojowi usług na rzecz gospodarki i ludności wiejskiej
- Wsparciu rozwoju małych i średnich prywatnych podmiotów gospodarczych
- Rozwoju przemysłu bazującego na surowcach lokalnych
- Obsłudze lokalnych rynków
- Wykreowaniu lokalnego centrum gospodarczego
- Wyznaczeniu regionalnych (powiatowych, gminnych) stref aktywności gospodarczej w powiatach wymagających wsparcia i pomocy (między innymi Góra)

Na terenie pasma Odry wskazuje się funkcjonowanie następujących **obszarów specjalnych**, do których zalicza się:

- Wałbrzyska Specjalne Strefy Ekonomiczne podstrefa Jelcz-Laskowice,
- **Pasma aktywności gospodarczej** - Południowo – Zachodnie Pasma Aktywności Gospodarczej i Północne Pasma Aktywności Gospodarczej we Wrocławiu
- **Wrocławskie Parki Technologiczne** (przy ul. Mokronoskiej pomiędzy Oporowem a granicą miasta oraz w rejonie ul. Klecińskiej – Szwajcarskiej - Duńskiej) oraz **Wrocławskie Zintegrowane Centrum Logistyczne** (pomiędzy lotniskiem, ul. Graniczną a planowaną Autostradą Obwodnicą Wrocławia).
- **Regionalne Strefy Rozwoju Przedsiębiorczości** – tereny o najkorzystniejszej lokalizacji dla rozwoju funkcji gospodarczych na obszarach o szczególnych predyspozycjach rozwojowych (strategiczne osie rozwojowe) oraz na obszarach wyodrębnionych jako obszary wsparcia (powiat wołowski); zlokalizowane w gminach: Głogów, Wrocław, Pro-

chowice, Góra, Wołów, Oborniki Śląskie, Wisznia Mała, Długołęka, Miękinia, Święta Katarzyna, Brzeg Dolny, Malczyce, Oława, Czernica

Gminy usytuowane w paśmie Odry charakteryzują się stosunkowo dużym zróżnicowaniem (stopień bezrobocia, liczba zatrudnionych, liczba podmiotów gospodarczych, stopień inwestycji zagranicznych) rozwoju gospodarczego. Dominuje aglomeracja miejsko-przemysłowa Wrocławia o wysokim poziomie koncentracji i kapitału trwałego, niskim stopniu bezrobocia, rozbudowanym sektorem infrastruktury techniczno - ekonomicznej. W grudniu 2000 r. gminy z powiatów górskiego i legnickiego (gminy o stopie bezrobocia przekraczającej 20% w listopadzie 2000 r.) zostały zaliczone do gmin szczególnie zagrożonych bezrobociem strukturalnym (gminy Góra Śl., Jemielno, Niechlów, Prochowice, Ruja).

Cały obszar pasma wymaga podjęcia działań aktywizujących gospodarczo i **dla całego pasma** wskazuje się następujące kierunki polityki przestrzennej:

- Restrukturyzacja technologiczna przemysłu oraz transformacja jego struktury szczególnie na obszarach monokultury przemysłowej (LGOM)
- Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej na terenach poprzemysłowych,
- Odchodzenie od przemysłów surowcowych na rzecz zaawansowanych przemysłów przetwórczych,
- Tworzenie instytucji otoczenia biznesu – centrów informacyjnych, instytucji wspierania biznesu, infrastruktury targowej, placówek szkoleniowych,
- Rozwijanie sektora nowych usług (np. opiekuńczych),
- Utworzenie regionalnego systemu wspomagania rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw
- Pobudzenie rozwoju przedsiębiorczości poprzez:
  - przygotowanie terenów pod działalność inwestycyjną,
  - wspieranie obszarów szczególnie aktywnych gospodarczo,
- Rozwój regionalnych systemów innowacyjnych – tworzenie parków technologicznych, inkubatorów przedsiębiorczości, centrów transferu technologii ośrodków wspierania innowacyjności itd.,
- Budowa multimodalnych centrów logistycznych,
- Tworzenie przedsiębiorstw kojarzących kapitał Europy Zachodniej z zasobami pracy wykwalifikowanej,
- Tworzenie regionalnych centrów jakości i wzornictwa przemysłowego powiązanych ze szkołami wyższymi,
- Tworzenie sieci współpracy między przedsiębiorstwami i instytucjami badawczymi,
- Działanie na rzecz wzrostu międzynarodowej konkurencyjności gospodarki poprzez:
  - wspomaganie generowania nowoczesnych strumieni eksportu
  - tworzenie instytucji współdziałania gospodarczego z UE
  - tworzenie wspólnych sieci dystrybucyjnych dla przedsiębiorstw z regionu dolnośląskiego o podobnym profilu produkcji,
- Wspieranie tworzenia specjalnych stref ekonomicznych i innych obszarów specjalnych,
- Poprawę atrakcyjności obszarów poprzez rozwój infrastruktury technicznej i komunikacji.

6.5.2. Rolnictwo

Rolnictwo zajmuje dominującą pozycję w strukturze obszarów wiejskich. Jego struktura i poziom są przestrzennie mocno zróżnicowane.

Czynnikami różnicującymi w rozwoju rolnictwa są warunki agroekologiczne i warunki społeczno-ekonomiczne.

Polityka strukturalna rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa zakłada, iż zmiany strukturalne w rolnictwie wymagają przekształceń na obszarach wiejskich. Służyć temu mają przede wszystkim działania poprawiające warunki życia i pracy na wsi.

Dla województwa dolnośląskiego została opracowana „Strategia rozwoju obszarów wiejskich”, w którym dokonano podziału obszarów wiejskich województwa na pięć regionów funkcjonalnych. W skład trzech z nich wchodzi gmina obszaru opracowania. Są to regiony: intensywnego rolnictwa, rolniczo-rekreacyjny i rolniczo-przemysłowy.

Do regionu intensywnego rolnictwa zaliczono gminy: Oława, Jelcz-Laskowice, Czernica, Długołęka, Miękinia, Malczyce i Środa Śląska, do regionu rolniczo-rekreacyjnego – gminy Wisznia Mała, Oborniki Śląskie Brzeg Dolny, Wołów, Malczyce, Prochowice, Ruja, Ścinawa, Wińsko, Jemielno, Niechlów i Góra, natomiast do regionu rolniczo – przemysłowego przypisano gminy: Rudna, Grębocice, Pęcław, Jerzmanowa, Żukowice, Kotła, Głogów (gm. wiejską).

Dla każdego z regionów zostały określone główne cele rozwoju: dla regionu intensywnego rolnictwa – modernizacja kompleksu gospodarki żywnościowej, dla regionu rolniczo – rekreacyjnego – rozwój turystyki i rekreacji, natomiast dla regionu rolniczo – przemysłowego – podnoszenie dochodów ludności rolniczej.

Cele polityki przestrzennej:

- Stworzenie warunków rozwoju zrównoważonego na obszarach wiejskich i ochrona zasobów środowiska naturalnego
- Przebudowa struktur sektora rolnego w celu przystosowania do zmieniającej się sytuacji gospodarczej i społecznej
- Kształtowanie warunków pracy i życia ludności wiejskiej odpowiadających standardom cywilizacyjnym

Zasady realizacji:

- Wielofunkcyjność rozwoju obszarów wiejskich – dążenie do harmonijnego współistnienia wszystkich funkcji (takich jak gospodarka rolna, gospodarka leśna, turystyka i inne).
- Nadrzędność ochrony środowiska przyrodniczego w strukturze funkcji obszarów wiejskich wyrażająca się przede wszystkim w:
  - dostosowaniu poziomu i struktury rozwoju funkcji do cech i walorów środowiska przyrodniczego,
  - ograniczeniu niekorzystnego oddziaływania na środowisko sytuacji konfliktowych do społecznie niezbędnych,
  - kształtowanie struktur przestrzennych, które korzystnie wpływają na jakość środowiska lub chronią go przed zniszczeniem.

Kierunki polityki przestrzennej:

- Wspieranie rozwoju rolnictwa intensywnego w gminach o najwyższym wskaźniku rolniczej przestrzeni produkcyjnej; należą do nich: Ruja, Malczyce, Środa Śląska, Miękinia, Czernica, Święta Katarzyna, Wisznia Mała, Długołęka, Oława. Gminy te w Koncepcji planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego zostały zaliczone do obszaru intensywnej produkcji rolniczej.
- Promowanie i wspieranie ekologicznych metod produkcji szczególnie na obszarach o słabszych warunkach dla intensywnej produkcji rolniczej oraz o stosunkowo mało skażo-

nym środowisku naturalnym – w obszarze opracowania jest to obszar gmin: Niechlów, Góra i Jemielno.

- Promowanie i pomoc w powstawaniu gospodarstw agroturystycznych szczególnie w obszarach o gorszych warunkach dla produkcji rolniczej oraz atrakcyjnych pod względem turystycznym i o wysokich walorach przyrodniczych – m.in. obszar gmin Oborniki Śląskie, Wołów, Środa Śląska, Miękinia, Niechlów, Jemielno, Święta Katarzyna, Jelcz – Laskowice, Góra, Czernica, Wińsko, Wisznia Mała, Brzeg Dolny, Malczyce, Prochowice, Ruja i Ścinawa.
- Przyspieszenie procesu restrukturyzacji rolnictwa w kierunku trwałego rozdysponowania gruntów znajdujących się w Zasobie Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa. Największy udział we własności gruntów powierzchni użytków rolnych AWRSP ma jeszcze w znacznej części obszaru.
- Poprawa struktury obszarowej gospodarstw w kierunku zwiększenia średniej wielkości gospodarstw oraz promowania i wzmocnienia dużych gospodarstw rodzinnych – dotyczy to obszarów wiejskich, gdzie możliwa jest opłacalna produkcja rolnicza. W Polsce dopiero w grupie obszarowej powyżej 15 ha około 90% produkuje głównie na rynek. W obszarze opracowania najmniejszy odsetek (poniżej 5 %) takich gospodarstw znajduje się w gminach: Czernica, Długołęka, Jelcz – Laskowice, Malczyce, Miękinia, Oborniki, Oława, Środa Śląska, Święta Katarzyna, Wisznia Mała i Wołów.
- Modernizacja istniejących i budowa nowych zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego – w rejonie uznanym za rejon rolnictwa intensywnego lub w jego bliskim sąsiedztwie.

6.5.3. Turystyka i wypoczynek

Pasma Odry jest obszarem o wysokim potencjale turystycznym. Bogate i zróżnicowane walory krajobrazowe i przyrodnicze – szata leśna, wody powierzchniowe sprzyjają uprawianiu turystyki wypoczynkowej i krajoznawczej na tym obszarze. W paśmie Odry, występują wysokiej klasy miejskie zespoły zabytkowe oraz zabytki pocysterskie o znaczeniu międzynarodowym oraz inne atrakcyjne turystyczne tj.: obiekty architektury i budownictwa, muzea i skanseny, stanowiska archeologiczne, miejsca pielgrzymkowe, obiekty martyrologii. Cieszą się dużym zainteresowaniem odbywające się w paśmie Odry imprezy kulturalne i turystyczne. Występują korzystne warunki dla rozwoju turystyki kwalifikowanej w tym agroturystyki w obszarach wiejskich w połączeniu z gospodarstwami ekologicznymi, uprawianiem jeździectwa, wędkarstwa oraz turystyki rowerowej.

Rosnące zainteresowanie turystyką wodną i chęć wyjścia z szlakiem wodnym również na europejski system kanałów oraz uczynienie z Odry atrakcyjnego celu wypraw zachodnioeuropejskich wodniaków, jest osłabiane brakiem ofert turystycznych np. zorganizowanych wycieczek czy indywidualnej rekreacji na rzece Odrze, jak również niedostosowaniem do standardów europejskich poziomu bazy noclegowo-gastronomicznej, urządzeń rekreacyjnych i infrastruktury turystycznej oraz brakiem przystani wodnych i urządzonych miejsc poboru wody, i paliwa.

Otwarcie Odry dla turystyki wymaga kooperacji nadbrzeżnych miejscowości, gmin powiatów i regionów. Pozytywnym krokiem, jest zawiązanie się Stowarzyszenia Związku Miast Nadodrzańskich, do których również należą Głogów, Ścinawa i Wrocław. Istnieje zainteresowanie strony niemieckiej turystyką w paśmie Odry, wyrazem tego jest opracowanie koncepcji programowej rozwoju szlaku wodnego i turystyki w paśmie Odry, przez BTE Tourismusmanagement und Regionalentwicklung Berlin w 1998 r. oraz chęć współpracy na tej płaszczyźnie.

Również silne związki gospodarcze, naukowe i kulturalne regionu, pasma Odry, z regionami i partnerami w innych krajach, są szansą dla rozwój turystyki.

Cele polityki przestrzennej:

Głównym celem jest stworzenie systemu, który:

- zapewni mieszkańcom województwa zdrowy, atrakcyjny wypoczynek i rozrywkę,
- stworzy mieszkańcom możliwość poznania terenów odrzańskich i utożsamiania się poprzez to z regionem dolnośląskim,
- rozszerzy wiedzę o regionie mieszkańców i turystów spoza regionu,
- przyciągnie turystów zagranicznych,
- stworzy źródło dochodu i miejsca pracy dla mieszkańców pasma odrzańskiego.

Zasady realizacji:

- Wykorzystanie dla celów turystyki zasobów przyrodniczych i kulturowych pasma Odry,
- Rozwój przy pełnej ochronie walorów przyrodniczych i kulturowych (parki krajobrazowe, rezerваты, ostoje ptactwa, łągi),
- Tworzenie systemów turystyki (turystyka kulturowo – krajoznawcza, kwalifikowana, agroturystyka, turystyka rowerowa, wędkarstwo),
- Powiązania z systemami turystycznymi innych województw i państw,
- Podnoszenie poziomu bazy turystycznej i usług turystycznych do poziomu europejskiego,
- Promowanie zasad ekologii.

Kierunki polityki przestrzennej:

- Rozwijanie turystyki poprzez: internetowy zintegrowany systemu informacji o regionie, wydawanie folderów informacyjnych o gminach nadodrzańskich, przewodników, oznakowanie tras turystycznych i umieszczanie tablic informacyjnych o atrakcjach turystycznych.
- Stworzenie regionalnego systemu odrzańskich tras rowerowych.
- Przystosowanie, dla potrzeb spływów i wędrówek kajakowych, potencjalnych szlaków wodnych na Odrze i jej dopływach, Baryczy, Bystrzycy.
- Stworzenie regionalnego systemu wodnego oraz jego integracja z siecią szlaków pieszych, rowerowych z innymi systemami w województwach i sąsiednich krajach.
- Otwarcie doliny Odry, innych dolin rzecznych dla celów wypoczynku i turystyki wodnej w skali regionu jak również w skali ponadregionalnej.
- Poprawa warunków turystycznych oraz bazy rekreacyjno-wypoczynkowej.
- Tworzenie tożsamości wspólnego regionu turystycznego z wykorzystaniem lokalnego rzemiosła, legend związanych z danym miejscem.
- Wzbogacenie ofert turystycznych w paśmie Odry. Edukacja proturystyczna, propagowanie aktywnego stylu życia oraz turystyki kwalifikowanej, przyrodniczej, turystyki krajoznawczo- kulturowej.
- Polepszenie jakości i różnorodności ofert turystycznych skierowanych do grup turystów: rodziny z dziećmi, młodzież szkolna i akademicka, niepełnosprawni oraz emeryci.
- Stworzenie węzłów szlaków turystycznych z możliwością zmiany sposobu podróżowania (kolej- szlak wodny – wędrówka piesza, konna lub rowerowa) oraz stworzenie ośrodków z szeroka ofertą turystyczną.
- Kreowanie nowoczesnej oferty turystycznej i rekreacyjnej urządzeń hydrotechnicznych - Przestrzenne Muzeum Odry.

Poszerzenie oferty turystycznej w oparciu o walory kulturowe i krajobrazowe pasma Odry, powinno być kreowane w powiązaniu z innymi akwenami wodnymi i wykorzystaniem urządzeń hydrotechnicznych na Odrze. Jak również utworzenie z zespołu klasztornego w Lubiążu wielofunkcyjnego ośrodka turystycznego wraz z budową przystani dla żeglugi pasażerskiej.

Stworzenie zaplecza dla turystyki weekendowej dla mieszkańców Wrocławia i innych miast nadodrzańskich jest bardzo istotne. Przykładowymi gminami są gm. Długołęka i gm Czernica, w których przeznaczono tereny dla wypoczynku świątecznego z kąpieliskiem oraz organizuje się ośrodki turystyczne, sportowe i rekreacyjne.

System przyrodniczy, w którym wyróżniono wody powierzchniowe oraz lasy dolnośląskie. Turystyka skierowana do miłośników przyrody.

W tym systemie, w oparciu o bogate walory przyrodnicze, głównym kierunkiem rozwoju turystyki jest edukacja ekologiczna i popularyzacja ochrony przyrody – zielone szkoły, kursy, szkolenia oraz ośrodki edukacji ekologicznej, powstawanie tras i ścieżek dydaktycznych. Wydawanie i rozprowadzanie folderów, filmów video i opracowań dotyczących wartości przyrodniczych i krajobrazowych Odry i jej doliny. Coraz popularniejszą formą spędzania czasu wolnego jest foto lub video safari. Znakomitymi miejscami w paśmie Odry, dla tego typu zainteresowań, są obszary chronione, jak również lasy łęgowe i grądowe. Największe skupisko lasów znajduje się w obszarze pomiędzy Lubiążem a Malczycami. Należy jednak pamiętać o ochronie przed nadmierną penetracją najcenniejszych obszarów przyrodniczych (lasy łęgowe, starorzecza Odry, ostoje ptactwa wodnego, tereny objęte ochroną rezerwatową itp.). Ważne jest aby kształtowanie turystyki odbywało się w poszanowaniu środowiska, a baza turystyczna powinna być lokalizowana wyłącznie na obrzeżach cennych przyrodniczo obszarów.

Potencjalne obszary dla rozwoju turystyki przyrodniczej: parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu oraz inne obszary chronione w paśmie Odry (szerzej w sferze przyrodniczo –ekologicznej o obszarach chronionych).

Turystyka kulturowo-krajoznawcza (specjalistyczna, edukacyjna)

Do systemu turystyki kulturowo – krajoznawczej należą obiekty i zespoły o wysokich walorach historycznych, które są dużym potencjałem dla kreowania turystyki kulturowo- krajoznawczej.

W tym systemie, dla aktywizacji turystycznej, ważna jest informacja o danych obiektach, zespołach staromiejskich, itp. oraz stworzenie programu zagospodarowania turystycznego obiektów historycznych i wytyczenie tras dydaktycznych łączących najcenniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w paśmie Odry. Również dla rozwoju turystyki ważna jest aktywizacja turystyczna Dolnośląskiego Szlaku Cystersów, gdzie zespół klasztorny w Lubiążu jest jednym z cenniejszych obiektów, odgrywającym istotną rolę w turystyce krajoznawczej w paśmie Odry.

Przykładowym działaniem w tym kierunku jest koncepcja utworzenia Przestrzennego Muzeum Odry, oś łącząca poszczególne ogniwa na szlaku, którymi są zarówno elementy przyrody i środowiska kulturowego, narastające w ciągu wieków. Priorytetem jest działanie w zakresie zachowania i udostępniania bogatych zasobów dziedzictwa kulturowego.

Wśród stałych ekspozycji odrzańskich, powstałych w ramach szlaku muzealno – turystycznego - Przestrzenne Muzeum Odry, warte podkreślenia są: miasteczko Odry w Czechach, Racibórz, Kędzierzyn – Koźle, Brzeg, muzeum przepraw mostowych w Ścinawie, Głogów, Nowa Sól oraz kilkadziesiąt czasowych wystaw, prawie we wszystkich nadodrzańskich muzeach. Szczególną rolę przypisać należy Wrocławskiemu Muzeum Techniki, które tworzy śródmiejski węzeł wodny z cennymi obiektami hydrotechnicznymi (zabytkowe śluzy, jazy, porty, młyny itp.).

Poszerzeniem oferty turystycznej jest promocja i włączenie do tego systemu stanowisk archeologicznych o własnej formie krajobrazowej oraz stworzenie tras dydaktyczno – krajoznawczych.

Proponowane stanowiska archeologiczne z możliwością wykorzystania dla celów turystyki kulturowo- krajoznawczej znajdują się w takich gminach jak: Brzeg Dolny (Kręsko), Grębocice (Obiszów), Oborniki Śląskie, Oława (Bystrzyca), Wińsko (Konary, Słup).

System turystyki kwalifikowanej

Warunkiem rozwoju turystyki kwalifikowanej jest promocja aktywnego wypoczynku i tworzenie ofert turystycznych w paśmie Odry. Obecnie zauważa się pewne tendencje i zaintereso-

wania turystyką kwalifikowaną. Do priorytetów w paśmie Odry należy rozwój turystyki wodnej (sporty wodne, kajakarstwo, wioślarstwo, sporty motorowodne, żeglarstwo).

Istotnym elementem rozwoju turystyki wodnej jest rozwój infrastruktury umożliwiającej pływani łodziami, kajakami i rejsy statków wycieczkowych oraz doprowadzenie do odpowiedniej czystości wód w akwenach.

Oferta turystyki i sportów wodnych pasma będzie obejmować możliwość żeglowania, wioślarstwa, surfing, pływania, wędkowania, rejsów wycieczkowych. Konieczna jest również oferta rozwijająca zainteresowania, korzystających z usług turystycznych, organizacja spływów kajakowych (już organizowany Flis odrzański), szkolenie w dziedzinie żeglarstwa i surfing, wynajmowanie łodzi i sprzętu, tworzenie klubów żeglarskich.

Dla sportów motorowych potrzebne jest utworzenie na szlaku wodnym stacji paliw. Obecnie w paliwo można się zaopatrywać na szlaku Odry w województwie dolnośląskim we Wrocławiu, poza województwem w Szczecinie. Zainteresowanie turystyką odrzańską wyrażają oprócz turystów krajowych również Niemcy. Wykonane zostało opracowanie „Analiza potrzeb i koncepcji wdrażania działań w zakresie turystyki wodnej i pobytów jednodniowych w Euroregionie Pro Europa Viadrina. Jego celem jest rozwój transgranicznej turystyki wodnej i usługowej oferty towarzyszącej w Euroregionie Pro Europa Viadrina wspomagającej rozwój gospodarczy Nadodrza i zacieśnienie kontaktów polsko – niemieckich. Pracownia Projektowa Water Service na zlecenie RZGW we Wrocławiu wykonała opracowanie „Koncepcja lokalizacji przystani wodnych do obsługi ruchu turystycznego na Odrze swobodnie płynącej na odcinku Brzeg Dolny – Ujście Nysy Łużyckiej. Te opracowania były częściowo pomocne w sporządzeniu lokalizacji potencjalnych przystani i towarzyszącego zaplecza.

L.p	Lokalizacja przystani	Kilometr Odry
1.	Przystań w Jelczu	224,0
2.	Przystań w Czernicy	230,0
3.	Przystań Bajkał	238,7
4.	Przystań we Wrocławiu	246,0
5.	Przystań w Urazie	275,2
6.	Przystań w Malczycach (pole biwakowe)	304,1
7.	Przystań w Lubiążu	311,0
8.	Przystań w Kwiatkowicach (pole biwakowe)	317,0
9.	Przystań Chrobrego w Jurczu (pole biwakowe)	319,3
10.	Przystań w Dziewinie (pole biwakowe)	328,0
11.	Przystań w Ciechłowicach	341,5
12.	Przystań w Ścinawie (pole biwakowe)	332,3
13.	Przystań w Budkowie (pole namiotowe)	342,1
14.	Przystań w Buszkowicach	339,5
15.	Przystań w Laskowie (pole biwakowe)	347,2
16.	Przystań w Chobieni	349,2
17.	Przystań w Chełmie (pole biwakowe)	358,7
18.	Przystań w Leszkowicach	364,0
19.	Przystań w Karowie (pole biwakowe)	372,0
20.	Przystań w Gołkowicach	379,0
21.	Przystań w Borkowie (pole biwakowe)	384,0
22.	Przystań w Zaborowej (pole biwakowe)	386,8
23.	Przystań w Głogowie	392,3
24.	Przystań w Głogowie (pole biwakowe)	396,5
25.	Przystań w Czernej (pole biwakowe)	407,5

Poza przystaniami na Odrze projektowana jest również przystań na rzece Baryczy w pobliżu ujścia do Odry w miejscowości Niechlów. Łącznie z przystaniami istniejącymi w Iwnie, Wałach Śląskich i Wrocławiu (7 przystani) stanowiłyby wyposażenie odrzańskiego szlaku wod-

nego w obrębie województwa dolnośląskiego prowadzącego dalej w dół i w górę rzeki. Uzupełnieniem wyposażenia szlaku byłyby stacje paliw dla sprzętu motorowodnego. Poniżej podano potencjalne lokalizacje:

Lp	Lokalizacja stacji paliw	Kilometr Odry
1.	Nabrzeże w Brzegu Dolnym	282,5
2.	Nabrzeże w Pogalewie Wielkim	293,3
3.	Nabrzeże w Malczycach	304,9
4.	Nabrzeże w Chobieni	349,2
5.	Nabrzeże w Głogowie	392,9
6.	Nabrzeże w Rapocinie	396,5
7.	Nabrzeże w Czernej	407,5

Agro – ekoturystyka

Rolnictwo stwarza potencjał do rozwoju turystyki, głównie agro - ekoturystyki, i utworzenia dodatkowego źródła dochodów oraz miejsc pracy. Taka forma wypoczynku jest szansą rozwoju wielu miejscowości i nowego wizerunku wsi na Dolnym Śląsku. Największą przeszkodą w rozwoju turystyki na terenach wiejskich jest brak odpowiedniej infrastruktury turystycznej. Głównym kierunkiem w tej sferze jest rozwój i przystosowanie gospodarstw wiejskich do wymaganego standardu i możliwości prowadzenia działalności agroturystycznej. Na podstawie materiałów ze studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin nadodrzańskich, wytypowano następujące gminy:

Brzeg Dolny (Żerków, Godzięcin); Czernica, Głogów, Góra Jelcz-Laskowice, Oborniki Śląskie, Święta Katarzyna, Wołów, Wińsko.

Wędkarstwo w obszarze opracowania jest jedną z mocniej rozwijających się aktywności. Rzeka Odra, jej starorzecza i dopływy są obszarami dogodnymi dla rozwoju wędkarstwa. Dużym problemem jest brak urządzonych i przystosowanych do tego typu rekreacji, miejsc urządzonych i zaopatrzonych w podstawową infrastrukturę turystyczną. Do głównych kierunków działań na rzecz rozwoju wędkarstwa należy zapewnienie podstawowej bazy rybacko-wędkarskiej w paśmie Odry oraz dbałość o stan środowiska przyrodniczego, stan czystości wód w obszarze turystycznych zainteresowań, jak również animacja imprez związanych z wędkarstwem, np. konkursy wędkarskie w Ścinawie.

Turystyka rowerowa

Obserwowany od ponad dziesięciu lat wzrost zainteresowania i uczestnictwa w turystyce rowerowej znajduje odzwierciedlenie przede wszystkim w dość bogatej ofercie programowej realizacji wielu wędrowek i wycieczek w obszarze nadodrzańskim. Trasy rowerowe są często prowadzone po istniejących traktach i szlakach turystycznych, po drogach gruntowych oraz drogach publicznych o małym natężeniu ruchu samochodowego, często nie są one oznaczone w terenie. Opisy tych tras zawarte są zarówno w ogólnopolskim przewodniku turystycznym, w przewodnikach o zasięgu regionalnym, jak też w różnego rodzaju informatorach i folderach turystycznych. Tworzą one systemy tras rowerowych, obejmujących wybrane części woj. dolnośląskiego lub są propozycją dłuższych, kilkudniowych wędrowek rowerowych.

Na podstawie opracowania, przygotowanego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego we Wrocławiu pt.: „Koncepcja tras rowerowych na Dolnym Śląsku” oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin w paśmie Odry wyróżniono rejony o dużym nasyceniu proponowanych tras rowerowych, są to: okolice Wrocławia oraz Dolina Baryczy.

Sport i wypoczynek osób niepełnosprawnych

Warto zauważyć duże zainteresowanie osób niepełnosprawnych turystyką kwalifikowaną, a w szczególności turystyką wodną (sporty wodne). Na Dolnym Śląsku działa Polski Związek Sportu dla niepełnosprawnych START. Związek zajmuje się organizowaniem i rozwojem powszechnej kultury fizycznej, sportem rehabilitacją ruchową, turystyką i wypoczynkiem osób niepełnosprawnych. We Wrocławiu działa Rada Turystyki Osób Niepełnosprawnych – Śródmieście Polskiego Towarzystwa Turystyczno- Krajoznawczego, przy której działają m.in. kluby- „Prometeusz”, podwodny „Nemo”, żeglarski „Neptun” i przewodników „Rzepiór”.

Należy mieć świadomość, że aktywność turystyczna osób niepełnosprawnych napotyka szereg utrudnień, również barier nie tylko architektonicznych ale urbanistycznych, komunikacyjnych, sprzętowych, psychologicznych i społecznych.

Dużym problemem w rozwoju turystyki, jest brak przystosowanych do tego typu rekreacji miejsc, tras, sprzętu pływającego (pomosty itp.) a w końcu samych obiektów.

Do głównych kierunków działań na rzecz rozwoju turystyka bez kompleksów należy zapewnienie podstawowego zaplecza infrastruktury turystycznej, jak również tworzenie ofert wypoczynku i rehabilitacji również w gospodarstwach agroturystycznych, w ośrodkach konnych i ośrodkach żeglarskich itp.

6.6. SFERA INFRASTRUKTURY

6.6.1. Komunikacja

Cele polityki przestrzennej:

- Stworzenie systemu komunikacyjnego: drogowego, kolejowego, lotniczego zapewniającego:
  - Dogodne połączenia między ośrodkami województwa i siecią osadniczą pasma Odry,
  - Wspomagający rozwój gospodarczy wybranych ośrodków pasma,
  - Przenoszący ruch międzynarodowy i aktywizujący wymianę towarową,
  - Zintegrowanie między sobą poszczególnych rodzajów komunikacji,
  - Połączenie prawo i lewobrzeżnej części województwa rozdzielonego Odrą.
- Stworzenie zaplecza obsługi komunikacji (stacje paliw, bazy, parkingi, dworce, MOP-y),
- Ochrona linii kolejowych, których lokalizacja narażona jest na zalanie wodami powodziowymi (wyszczególnionych w zadaniach),
- Osiągnięcie sprawności i niezawodności funkcjonowania systemów komunikacyjnych również w przypadku klęski żywiołowej.

Zasady realizacji:

- Wykorzystanie istniejącego potencjału drogowego i kolejowego poprzez modernizację i rozbudowę,
- Zmniejszanie uciążliwości transportu drogowego i kolejowego (budowy obejść, zmiany techniczne),
- Dostosowywanie sieci transportowej do wymogów europejskich (sieć drogowa TINA),
- Położenie nacisku na bezpieczeństwo ruchu,
- Rozbudowanie komunikacyjnych korytarzy europejskich,
- Przejęcie części przewozów przez tańsze, bardziej przyjazne środowisku systemy transportowe (kolej, żeglugę),
- Planowanie, projektowanie i przebudowa inwestycji komunikacyjnych z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska.

Kierunki polityki przestrzennej:

- Budowa nowych przepraw mostowych i przebudowa istniejących na głównych ciągach komunikacyjnych o parametrach odpowiadających randze tych tras,
- Budowa tras drogowych wzdłuż Odry obsługujących i aktywizujących obszary przyległe do rzeki,
- Stworzenie układu tras turystycznych dla ruchu samochodowego (z wyłączeniem ruchu ciężkiego), tras rowerowych i spacerowych z odpowiednim wyposażeniem,
- Zwiększenie wykorzystania rzeki Odry dla przewozów turystycznych z budową infrastruktury towarzyszącej i dojazdów do nich,
- Realizacja mostów spełniających wymogi żeglugi i jednocześnie mogących bezpiecznie przepuścić nadmiar wody powodziowej.

6.6.1.1. KOMUNIKACJA DROGOWA

Układ komunikacyjny w paśmie Odry jest stosunkowo dobrze rozbudowany. Jednak dużą barierę transportową stanowi rzeka Odra – zbyt mało jest przepraw mostowych, a istniejące nie w pełni odpowiadają potrzebom ruchu, większość z nich jest w znacznym stopniu zdekapitalizowana, a mała ich liczba powoduje wzrost natężenia i obniżenia standardu na drogach prowadzących do nich.

Opóźnienia w rozbudowie i modernizacji systemu transportowego, zwłaszcza drogowego są jednym z istotnych zagrożeń rozwoju województwa. Budowa nowych i modernizacja istniejących dróg i mostów przyczyni się do wzrostu płynności, bezpieczeństwa i funkcjonalności układu komunikacyjnego pasma Odry.

Natężenie ruchu kołowego

Natężenie ruchu kołowego na drogach zaliczanych do kategorii dróg krajowych w paśmie Odry, wg pomiarów generalnych z 2000 (pomiar przeprowadzane co 5 lat).

L.p.	Nr drogi	Odcinek drogi	Natężenie ruchu w poj/dobę
1.	nr 3	Potoczek – Gaworzyce Potoczek – Polkowice	5 730 13 210
2.	nr 5	Bielany Wrocławskie – Wrocław Wrocław – Wisznia Mała	10 200 12 850
3.	nr 8	Bielany Wrocławskie – Wrocław Wrocław - Długoleka	13 200 18 700
4.	nr 12	gr. województwa – Głogów – droga nr 3	5 200
5.	nr 36	Wińsko - Ścinawa	4 360
6.	nr 94	Legnica – Prochowice Prochowice – Środa Śląska Środa Śląska – Wrocław Wrocław – Oława Oława – gr. województwa	4 480 8 680 9 500 10 500 8 700

Na drogach krajowych największe natężenie ruchu obserwuje się na wylotach z Wrocławia:

- w kierunku Oleśnicy na drodze nr 8 (prawie 19 tys. poj/d.),
- w kierunku Kłodzka i Świdnicy na drogach nr 5 i 8 (łącznie ok. 24 tys. poj/d.),
- w kierunku Oławy na drodze nr 94 (ok. 10,5 tys. poj/d.),
- w kierunku Środy Śląskiej na drodze nr 94 (ok. 9,5 tys. poj/d.),
- pomiędzy węzłem Potoczek a Polkowicami na drodze nr 3 (ponad 13 tys. poj/d.), gdzie łączy się ruch z kierunku Zielonej Góry i Głogowa do Lubina i Legnicy.

Na drogach wojewódzkich pomiar ruchu z 2000 r. wykazał ok. 25 – 30% wzrost natężenia ruchu w porównaniu z pomiarem z 1995 r.

Drogi szybkiego ruchu

Autostrada A-4, stanowiąca część III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego Wschód-Zachód - łączy zachodnią granicę z Republiką Federalną Niemiec (Zgorzelec/Jędrzychowice i poprzez A-18 Olszyna) ze wschodni z Ukrainą w Korczowej. Autostrada A-4 przebiega przez najbardziej rozwinięte regiony na południu kraju. W programie dostosowania sieci drogowej TINA (GDDP) odcinek Wrocław – Krzyżowa przewidziany jest do modernizacji w latach 2001-2005 (koszt około 375 mln Euro). Autostrada przebiega przy granicy opracowania Studium.

Autostradowa Obwodnica Wrocławia (A-4), łącząca autostradę A-4 i drogę ekspresową S-5 z drogą ekspresową S-8 (A-8) - w programie dostosowania sieci drogowej TINA (GDDP) przewidziana jest do realizacji w latach 2011-2015.

Droga ekspresowa S-8 (A-8), łącząca Wrocław z Warszawą - realizacja tej trasy przewidziana jest po roku 2015. W latach 2001-2003 przewidziane jest tylko wzmocnienie nawierzchni drogi krajowej nr 8 na odcinku Wrocław – Syców do nośności 115 kN/oś. Postulowane jest by trasa ta była w przyszłości drogą autostradową A-4.

Droga ekspresowa S-5, łącząca Gdańsk poprzez Poznań z Wrocławiem - w programie dostosowania sieci drogowej TINA (GDDP) nie jest przewidziana do realizacji do roku 2015.

Realizacja autostrad i dróg ekspresowych wymaga koordynacji w zakresie wyznaczenia i odpowiedniego przygotowania tras alternatywnych.

Drogi krajowe

Drogi krajowe w paśmie Odry powinny uzyskać jednolitą klasę G, a docelowo klasę GP. Należy dobudować do jezdni dwupasmowych poszerzone i utwardzone pobocza, a na długich wzniesieniach dodatkowe pasy ruchu powolnego. Docelowo powinno się uzyskać przekrój jezdni do 4 pasów ruchu z pasem rozdziału pośrodku. Poprawi to bezpieczeństwo ruchu i przepustowość dróg. Konieczna jest budowa obwodnic miejscowości.

Budowa obejść miejscowości powinna dotyczyć w pierwszym rzędzie:

- na drodze nr 5: budowa obejść: Ligoty Pięknej i Wiszni Małej, Psar i Kryniczna (jako przyszłej trasy S-5), budowa pasów ruchu powolnego na odcinku Wrocław – Trzebnica lub docelowo uzyskanie przekroju 2/2;
- na drodze nr 12 (d. 34 i 299): budowa mostu na Odrze i południowo-wschodniego obejścia Głogowa;
- budowa nowej przeprawy mostowej w Ścinawie i obejście miejscowości na trasie drogi nr 36 (d. 334 i 337), uzyskanie docelowo parametrów klasy GP;
- uzyskanie docelowo przekroju o 4 pasach ruchu na trasie drogi nr 94 (d. 344 i 456) z budową obejść miejscowości: Osiek, Rusko - Mazurowice i Radwanice, Oława
- przebudowa pozostałych dróg krajowych do uzyskania jednolitych parametrów przynajmniej klasy G na całym przebiegu.

Drogi wojewódzkie

W paśmie Odry, drogi wojewódzkie, ze względu na lokalizację na ich przebiegu istniejących mostów, stanowią ważne, poprzeczne połączenia. Do niezbędnych zadań modernizacyjnych należy zaliczyć modernizację dróg wojewódzkich:

- nr 372 i 111 obsługujące tereny położone na lewym brzegu Odry pomiędzy Radoszycami a Prochowicami; konieczna jest ich przebudowa do uzyskania parametrów klasy G, budowa nowego mostu na Odrze na trasie drogi wojewódzkiej 323 (w Radoszycach), który razem z nowym mostem w Ścinawie (na drodze krajowej nr 36) znacznie usprawni połączenia obszarów na prawym (powiat Góra i Wołów) i lewym (powiat Lubin) brzegu Odry oraz zaktywizuje je gospodarczo,
- drogi 340 i 346: stanowiące południowy i północny odcinek obwodnicy aglomeracji wrocławskiej; projektowana jest modernizacja obu dróg, budowa obejść miejscowości i uzyskania parametrów klasy G na całej trasie,
- projektuje się zamknięcie obwodnicy aglomeracji wrocławskiej poprzez budowę odcinka zachodniego: od drogi 340 obwodnicą Brzegu Dolnego z budową mostu na Odrze, przebieg po wschodniej stronie Miękini, przez skrzyżowanie z drogą nr 94 do Kątów Wrocławskich oraz odcinka wschodniego (w drugiej kolejności realizacji): Oleśnica – Jelcz-Laskowice – Oława, także z budową nowego mostu na Odrze. Obie trasy projektuje się do uzyskania parametrów klasy G, na obu zakłada się obejście większości miejscowości i odcinkowe wykorzystanie istniejących dróg powiatowych.
- po południowej i wschodniej stronie Wrocławia projektuje się drogę wojewódzka Bielany – Łany - Długoleka, łączącą 4 gminy powiatu, której zadaniem prócz usprawnienia ruchu na tej trasie, jest aktywizacja przyległego terenu.

Obiekty inżynierskie

Ze względu na zbyt duże rozproszenie istniejących mostów na Odrze niezbędne jest wybudowanie nowych przepraw mostowych:

- w Oławie, na trasie obwodnicy aglomeracji wrocławskiej;
- na trasie obwodnicy powiatowej (na południowy zachód od Wrocławia);
- dwa mosty na trasie obwodnicy śródmiejskiej we Wrocławiu;
- most autostradowy na obwodnicy autostradowej Wrocławia;
- w Brzegu Dolnym na trasie obwodnicy aglomeracji Wrocławia;
- nowy most w Ścinawie na drodze krajowej nr 36;
- nowy most w Radoszycach na drodze wojewódzkiej nr 323;
- nowy most na obwodnicy Głogowa na drodze krajowej nr 12.

Przewiduje się również możliwość lokalizacji przeprawy promowej na Odrze w miejscowości Leszkowice (droga nr 330) celem lepszego połączenia z powiatem górowskim.

Zaplecze techniczne

Dla obsługi komunikacji niezbędne są elementy zaplecza technicznego takie jak stacje paliw, parkingi, zajazdy czy motele. Do zadań w paśmie Odry powinny należeć m.in.:

- budowa miejsc obsługi podróżnych przy projektowanej drodze ekspresowej S-8 (autostradzie A-8) oraz drodze ekspresowej S-5,
- wyposażenie dróg krajowych i wojewódzkich w parkingi przystosowane do postoju i obsługi samochodów ciężarowych o dużym tonażu i gabarytach (TIR-y),
- wyposażenie samochodowych tras turystycznych w parkingi i miejsca postojowe (zwłaszcza w rejonach o dużych walorach przyrodniczych, krajoznawczych i kulturowych).

Bezpieczeństwo ruchu drogowego

Oprócz sprawnego systemu drogowego, czynnikiem poprawiającym komfort jazdy oraz bezpieczeństwo są również systemy oraz elementy czynne i bierno składające się na bezpieczeństwo ruchu drogowego. Na bezpieczeństwo ruchu składają się m.in. segregacja ruchu, skrzyżowania skanalizowane, ronda, sygnalizacja świetlna, bariery energochłonne, oznakowanie poziome i pionowe, oznakowanie zakrętów itp.

Należy kompleksowo podejść do kwestii bezpieczeństwa ruchu szczególnie na obszarach zabudowanych oraz na trasach TŚP.

Wpływ komunikacji na środowisko

Ważnym elementem przy układach komunikacyjnych jest zapewnienie ochrony środowiska naturalnego. Dzięki zastosowaniu dostępnych systemów, urządzeń i form ograniczających zanieczyszczenie środowiska można ograniczyć w dużym stopniu negatywne oddziaływanie komunikacji na środowisko naturalne. Zabezpieczenie transportu materiałów toksycznych i niebezpiecznych oraz paliw poprzez budowę tzw. zbiorników bezodpływowych przy autostradach, drogach ekspresowych oraz głównych trasach dla transportu TŚP oraz innych materiałów (droga wojewódzka nr 342-341 Wrocław – Brzeg Dolny oraz drogi krajowe nr 5, 8, 36, 94 oraz drogi wchodzące w skład projektowanej obwodnicy aglomeracji Wrocławia)

Zapewnienie bezkolizyjnych przejść dla zwierząt na głównych trasach województwa - uwzględnienie korytarzy ekologicznych dla zwierząt przecinających się z drogami o dużym natężeniu i zastosowanie dostępnych środków w celu zminimalizowania kontaktu z komunikacją (np. zielone mosty).

Budowa ekranów dźwiękoszczelnych w obszarach zagrożonych hałasem komunikacyjnym (głównie w obszarach zabudowanych i obszarach chronionych).

Komunikacja zbiorowa i regionalna

Czynnikiem wspomagającym rozwój i aktywizację województwa a także mobilność ludności jest sprawna komunikacja zbiorowa i regionalna. W strukturze sprawnego funkcjonowania województwa ważnym elementem jest zapewnienie przepływu osób na skalę masową.

Do kompetencji Zarządu Województwa należy zapewnienie sprawnych połączeń regionalnych. W procesie restrukturyzacji Przedsiębiorstwa Państwowego Polskie Koleje Państwowe została przekazana w zarządzanie samorządom lokalnym część linii kolejowych – linie lokalne o zawieszonym w większości ruchu pasażerskim. Przy wykorzystaniu taboru niekonwencjonalnego typu autobus szynowy do obsługi połączeń lokalnych i regionalnych oraz turystycznych lub w przypadku węzłów kolejowych we Wrocławiu także tramwajów dwu systemowych do obsługi komunikacji zbiorowej będzie można przywrócić komunikację pasażerską na większości linii lokalnych, łącząc mniejsze miejscowości z ważnymi ośrodkami lokalnymi.

Należy stworzyć zintegrowany system transportowy na poziomie gminnym i regionalnym z wykorzystaniem gęstej sieci i licznych przystanków, szczególnie na liniach kolejowych o zawieszonym ruchu pasażerskim przy zastosowaniu taboru dostosowanego do natężenia ruchu (np. małe autobusy i autobusy szynowe).

Pod komunikację regionalną można wykorzystać istniejące odcinki linii oraz węzeł wrocławski. Na obszarze pasma Odry nie przewiduje się odtworzenia rozebranych odcinków linii kolejowych.

Transport i logistyka

Poprzez swoje atuty, wynikające z położenia i przebiegu ważnych europejskich szlaków transportowych, województwo dolnośląskie posiada duży potencjał pod lokalizację miejsc dla transportu kombinowanego – centrów logistycznych.

Jednym z czynników lokalizacji centrów logistycznych jest węzeł komunikacyjny, położony na skrzyżowaniu ważnych szlaków transportowych oraz swobodny dostęp do kilku rodzajów transportu. Na komunikacyjnej mapie Dolnego Śląska, rysuje się kilka węzłów komunikacyjnych, skupiających różne formy transportu, jako potencjalnych miejsc pod lokalizację centrów logistycznych. Nowoczesny system transportowy jest podstawą pod rozwój i funkcjonowanie nowoczesnego regionu, leżącego pośrodku Europy. Dlatego należy stworzyć nowoczesny system transportowo-spedycyjny poprzez lokalizację stacji transportu kombinowanego i centrów logistycznych o znaczeniu lokalnym regionalnym oraz międzynarodowym wraz z niezbędnym wyposażeniem.

W paśmie Odry miejscami pod lokalizację centrów logistycznych są Wrocław i Głogów. Obydwie lokalizacje posiadają dostęp do Odry, układ dróg krajowych i wojewódzkich, bliski przebieg projektowanych dróg ekspresowych i autostrad, węzły kolejowe oraz lotniska (w tym w Głogowie jako projektowane).

6.6.1.2. KOMUNIKACJA KOLEJOWA

Do najważniejszych połączeń kolejowych w paśmie Odry należą linie:

- E-30, AGC, AGTC; Zgorzelec – Węglińiec – Legnica – Wrocław – Opole – Katowice – Kraków – Rzeszów – Medyka;
- E-59, AGC; Świnoujście – Szczecin - Poznań – Wrocław - Chałupki;
- C 59/2, AGTC; Wrocław – Kłodzko – Międzyzlesie;
- C-E 59, AGTC; Świnoujście - Szczecin - Zielona Góra/Poznań – Wrocław - Chałupki;
- E-26, AGC; Wrocław – Kępno – Bełchatów – Warszawa;
- C-E 30, AGTC – Wrocław – Opole;
- linia nr 274 i 279, Wrocław – Wałbrzych – Jelenia Góra – Lubiąż – Zgorzelec/Węglińiec;
- linia nr 289 i 137, Rudna – Legnica – Jaworzyna Śląska – Ząbkowice Śląskie – Nysa – Katowice oraz nr 14, Żagań – Głogów – Leszno.

Wykorzystanie potencjału transportowego kolei pozwoli na stworzenie w pełni zintegrowanego systemu logistycznego - lokalizacja centrów logistycznych oraz stacji przeładunkowych w Głogowie i we Wrocławiu (Wrocławskie Zintegrowane Centrum Logistyczne, stacja kontenerowa Świniały, stacja Brochów). Utrzymanie i rozwój komunikacji lokalnej i regionalnej w

przewozach pasażerskich oraz włączenie komunikacji kolejowej w systemy miejskiej komunikacji zbiorowej pozwoli na utrzymanie nierentownych obecnie linii kolejowych i węzłów kolejowych w miastach. Modernizacja, ważnych z punktu widzenia gospodarczego, linii kolejowych poprzez elektryfikację i dobudowę 2-toru.

Do najważniejszych zadań w zakresie modernizacji układu kolejowego pasma Odry należą:

- modernizacja i dostosowanie do prędkości 160 km/h linii E-30 (III Paneuropejski Korytarz Transportowy); E-59, E-26 i prędkości 120 km/h linii C-E 30 (III Paneuropejski Korytarz Transportowy), C 59/2, C-E 59
- modernizacja linii magistralnych i pierwszorzędnych do uzyskania docelowo prędkości: 160 km/h na liniach 132 (Wrocław – Opole – Katowice), 271 (Wrocław – Poznań) i 275 (na fragmencie Wrocław – Legnica - Miłkowice) oraz do prędkości 120 km/h na liniach: 276 (Wrocław – Kamieniec Ząbkowicki – Kłodzko - Międzylesie) i 277 (Wrocław Brochów – Opole przez Jelcz Miłoszyce);
- budowa północnej obwodnicy towarowej Wrocławia, biegnącej od Miękini, przez stację Wrocław Świniary do stacji Wrocław Kowale;
- budowa łącznika pomiędzy linią nr 292 i 277 w Jelczu Miłoszycach pozwalającego na stworzenie pierścienia kolejowego wokół centrum miasta Wrocławia;
- budowa centrów logistycznych we Wrocławiu i Głogowie;
- dobudowa 2-toru i elektryfikacja na linii nr 292 oraz elektryfikacja odcinka linii nr 289;
- modernizacja zaplecza technicznego i obiektów stacyjnych.

6.6.1.3. KOMUNIKACJA LOTNICZA

Jednym z elementów podnoszących atrakcyjność dla inwestorów na danym obszarze jest obecność lotniska o randze co najmniej regionalnej oraz sieci lotnisk, z których może skorzystać zarówno mały samolot pasażerski jak i transportowy.

W paśmie Odry istnieją małe lotniska sportowo-usługowe i sanitarne w Szymanowie-Szewcach, Orsku, po odpowiedniej modernizacji i przebudowie mogłyby wspomagać proces gospodarczego i turystycznego zaktywizowania przyległych obszarów. Projektowanym lotniskiem sportowo-usługowym jest lotnisko w okolicach Głogowa (lokalizacja wariantowa - Grodziec Mały bądź okolice wsi Krzekotów).

Ważnym elementem w dolnośląskiej sieci lotnisk jest Port Lotniczy Wrocław S.A., sprawą priorytetową dla całego regionu, jak i powiatów graniczących województw powinno być podwyższenie rangi wrocławskiego lotniska poprzez uruchamianie nowych połączeń z miastami polskimi i europejskimi – wspomaganie aktywizacji regionalnej.

W celu zaktywizowania pasma Odry należy:

- podnieść rangę Wrocławia i regionu poprzez wzrost znaczenia wrocławskiego portu lotniczego i zapewnienie dogodnych połączeń z miastami Europy i odległymi ośrodkami kraju oraz rozszerzenie zasięgu oddziaływania wrocławskiego lotniska także na województwa ościenne,
- wykorzystać sieć lotnisk sportowo-usługowych i sanitarnych dla aktywizacji terenów przyległych, lotów czarterowych i specjalizowanych (np. sanitarno-ratowniczych),
- podwyższyć rangę istniejącej sieci lotnisk do obsługi czarterowego ruchu pasażerskiego i ruchu cargo oraz towarowego na skalę regionalną, ponadregionalną oraz międzynarodową,
- powiązać sieć lotnisk ze strefami aktywności gospodarczej i atrakcyjnymi rejonami województwa,
- wykorzystać potencjał lotnisk do promowania regionu.

6.6.1.4. PRZEJŚCIA GRANICZNE – DROGOWE, KOLEJOWE I LOTNICZE

Przejścia graniczne służą nie tylko międzynarodowemu przepływowi osób i towarów, lecz także zaktywizowaniu współpracy pomiędzy krajami sąsiadującymi. W paśmie Odry zlokalizowane jest jedno przejście graniczne w Porcie Lotniczym Wrocław S.A. oraz przejście cargo na Lotniczym Dworcu Towarowym Sp. z o.o.

Przygotowanie do wejścia w struktury Unii Europejskiej oznacza swobodny przepływ osób i towarów pomiędzy sąsiednimi krajami oraz modernizację, rozbudowę i przystosowywanie istniejących przejść granicznych do rodzaju ruchu, standardów europejskich i umów międzynarodowych.

6.6.1.5. ŻEGLUGA I TRANSPORT WODNY

Cele polityki przestrzennej:

- Utrzymanie i odtworzenie żeglugi śródlądowej,
- Aktywizacja międzynarodowej wymiany towarów,
- Odciążenie transportu drogowego,
- Tworzenie warunków dla przewozu obiektów specjalnych wielkogabarytowych,
- Aktywizacja gospodarcza terenów nadodrzańskich,
- Rozwój turystyki wodnej i motorowodnej,
- Włączenie Odry do europejskiej sieci dróg wodnych.

Zasady realizacji:

- Zabudowa hydrotechniczna będzie realizowana ze zminimalizowaniem negatywnych skutków dla środowiska przyrodniczego,
- W pierwszym rzędzie wykorzystane będą po zmodernizowaniu istniejące urządzenia portowe i istniejąca zabudowa hydrotechniczna,
- Prace inwestycyjne muszą być zgodne z przepisami Unii Europejskiej.

Kierunki polityki przestrzennej:

- Dostosowanie Odrzańskiej Drogi Wodnej do parametrów III klasy drogi wodnej wg klasyfikacji międzynarodowej,
- Modernizacja i rozbudowa obiektów obsługi i zaplecza technicznego żeglugi śródlądowej,
- Modernizacja floty rzecznej z dostosowaniem do III klasy drogi wodnej,
- Tworzenie systemu rekreacji i sportów wodnych na Odrze.

Poziom wykorzystania dróg wodnych w Polsce jest niski w stosunku do krajów zachodnich. Przewozy transportem wodnym stanowią około 0,7 % przewozów masy towarowej ogółem. Rzeka Odra jest drugim co do wielkości szlakiem żeglugowym w Polsce i jednym z najdłuższych w Europie. Szlak ten ma możliwości połączenia z zachodnim systemem dróg wodnych przez kanały Odra – Hawela, Odra – Szprewa oraz Łabę i ze wschodnim poprzez Wartę, Noteć, Kanał Bydgoski, Brdę i Wisłę. Rozpatrywane jest również połączenie Odry z Dunajem - od Koźła przez Racibórz do Bratysławy. Zainteresowane tym połączeniem są Czechy, Austria, Węgry. Prowadzenie żeglugi na Odrze wymaga: poprawy stanu dróg wodnych, podaży ładunków, zdolności przewozowej armatorów. Rządowy Program dla Odry 2006 zakłada utrzymanie i modernizację Drogi Wodnej Odry, co stworzy możliwość przewozu w komunikacji krajowej i międzynarodowej towarów masowych takich jak: węgiel, kruszywo, cement, ładunki wielkogabarytowe, ładunki kontenerowe. Najgorszym odcinkiem szlaku żeglugowego, limitującym możliwość połączenia z systemem dróg wodnych zachodnio i wschodnio europejskich jest odcinek Odry swobodnie płynącej od stopnia Brzeg Dolny do połączenia Odry z Nysą Łużycką i tu powinny koncentrować się działania inwestycyjne.

Planowane działania:

- budowa stopnia wodnego Malczyce,

- budowa stopnia wodnego Lubiąż – warunkowana oddziaływaniem stopnia Malczyce na erozję koryta rzecznego. Stopień Lubiąż byłby budowany tylko w wypadku nie możliwości zahamowania erozji po wybudowaniu stopnia wodnego Malczyce,
- odtworzenie i modernizacja regulacji szlaku żeglugowego na Odrze swobodnie płynącej,
- kapitalne remonty śluz długich na odcinku skanalizowanym Odrzy.

Stopień wodny Malczyce

Stopień wodny Malczyce jest inwestycją niezbędną dla uniknięcia dalszej degradacji Odrzańskiej Drogi Wodnej. Budowa tego stopnia zahamuje erozję dna rzeki zagrażającą staćności stopnia w Brzegu Dolnym i poprawi warunki żeglugi. Budowa stopnia została już rozpoczęta, jednak niskie nakłady finansowe nie pozwalają na przyspieszenie tempa robót. W skład stopnia wchodzi:

- jaz ruchomy trzyprzęsłowy klapowy z przepławką dla ryb i kładka dla pieszych, Rzędna piętrzenia 101,40 m. Projektowane światło 25 x 3 = 75 m.
- jaz stały o długości 300 m, część przelewowa 130 m, korona przelewu 101,70 m
- śluza żeglugowa 190 x 12 x 3,5 m z awanportami
- inwestycje towarzyszące:
  - a/ elektrownia wodna o mocy 11,4 MW. Produkcja energii docelowo 114 000 MWh/ rok
  - b/ górne stanowisko stopnia – po spiętrzeniu rzeki Odry w przekroju do najwyższego poziomu piętrzenia 101,40 m npm aż do stopnia w Brzegu Dolnym zostanie podniesione zwierciadło wody średniej w stosunku do obecnego od 1,0 do 4,0 m., dzięki czemu uzyska się na tym odcinku drogę wodną o parametrach kl. III dróg wodnych europejskich
  - c/ ochrona terenów depresyjnych – wały przeciwpowodziowe, kanał odwadniający ok. 6.0 km, pompownia wód przesiąkowych, regulacja rzeki Jeziorki i Średzkiej Wody, melioracje szczegółowe na obszarze ok.300 ha, rowy melioracyjne
  - d/ obiekty gospodarki wodno – ściekowej, jak wodociągi i kanalizacja, dla osiedla przystopniowego i śluzy
  - e/ doprowadzenie wody z istniejącego wodociągu we wsi Rzeczyca
  - f/ odprowadzenie ścieków z osiedla i sterówki przy śluzie do Odry po oczyszczeniu w kontenerowej oczyszczalni ścieków
  - g/ osiedle przystopniowe – 5 budynków biżniaczych mieszkalnych i administracyjnych na prawym brzegu Odry.

Stopień wodny Lubiąż

Budowa stopnia wodnego Lubiąż przewidywana jest tylko w wypadku, kiedy nie udałoby się zahamować dalszej erozji dna rzeki. Budowa stopnia Malczyce bez budowy stopnia Lubiąż może też spowodować zakończenie funkcjonowania portu Malczyce, gdy w wyniku erozji dna rzeki zmniejszy się głębokość rzeki. Stopień Lubiąż ma składać się z jazu o spadzie 2,2 m, (rzędna progu 91,50 m npm., światło jazu 3 x 32,0 m, konstrukcja zamknięć sektorowa lub klapowa), śluzy o dług. 190,0 m i szer. 12,0 m, głębokość na dolnym progu 3,5 m, kanałów śluzowych i awanportów, elektrowni wodnej przepływowej o rocznej produkcji 122,5 MWh. Stopień zlokalizowany jest na obszarze lasu łęgowego i łąk śródleśnych, jest to lokalizacja niekorzystna z punktu widzenia ekologii i dlatego trzeba dążyć do uniknięcia lokalizacji tego stopnia.

Odtworzenie i modernizacja szlaku żeglugowego na Odrze swobodnie płynącej

Od Brzegu Dolnego do Szczecina, Odra jest uregulowana przez wzmocnienia brzegów, ostrogi, opaski i tamy podłużne. Tory wodne są pogłębiane. Stan techniczny jest zróżnicowany. Cały odcinek w granicach województwa dolnośląskiego wymaga odtworzenia umocnień brzegowych i ostróg zniszczonych w powodzi lipiec 1997 rok, uporządkowanie koryta rzecznego, usunięcia przemiałów oraz modernizacji. Przy modernizacji należy dążyć do uzyskania parametrów III klasy dróg wodnych wg klasyfikacji międzynarodowej.

Przystosowanie Odry do III klasy, wg klasyfikacji międzynarodowej, europejskiego systemu dróg wodnych musi zapewnić jej spełnianie następujących warunków:

- śluzy – długość 135m, szerokość 9,6 m, głębokość na progu 3,5 m,
- szlak żeglugowy – szerokość w dnie 42,0 m dla rzeki i 32 m dla kanału, głębokość 2,0 m dla rzeki i 3,0 m dla kanału, prześwity pod mostami 4,0 m.

Kapitałne remonty śluz długich na odcinku Odry skanalizowanej

Na odcinku Odry skanalizowanej wybudowanych jest 11 śluz długich przy stopniach wodnych: Lipki (180,0 x 9,6 m, głęb. żeg. 2,5 m), Oława (186,0 x 9,6 m, głęb. żeg. 2,5 m), Ratowice (180,0 x 9,6 m, głęb. żeg. 2,5 m), Janowice (180,0 x 9,6 i 220,4 x 12,5 m, głęb. żeg. 2,5 m), Bartoszowice (187,75 x 9,6 m, głęb. żeg. 2,3 m), Zacisze (186,1 x 9,6 m, głęb. żeg. 2,3 m), Różanka (196,2 x 9,6 m, głęb. żeg. 3,0 m), Rędzin (195,1 x 12,0 i 220,4 x 12,0 m, głęb. żeg. 2,3 m), Brzeg Dolny (219,7 x 12,1 m, głęb. żeg. 5,7 m). Przewidywane są do remontu i modernizacji dla uzyskania III klasy dróg wodnych wg klasyfikacji międzynarodowej.

Połączenia międzynarodowe szlaku żeglugowego

Użegłownienie Odry na całej długości pozwoli na uznanie Odrzańskiego Korytarza Transportowego, złożonego z magistrali kolejowej, projektowanej autostrady A-3 (lub drogi ruchu szybkiego S-3), Odrzańskiej Drogi Wodnej. Modernizacja szlaku na Odrze swobodnie płynącej ułatwi połączenie z zachodnioeuropejskim systemem dróg wodnych przez Kanał Odra – Szprewa i Kanał Odra – Hawela i Łabę do Hamburga lub Kanał Mittelland z Wezerą i Renem. Po użegłownieniu odcinka Racibórz – granica państwa zarysuje się możliwość połączenia Odry z Dunajem. Europejska sieć nawigacyjna określona jest w European Agreement on Main Waterways of International Importance (AGN). Przygotowany przez Komisję Europejską dokument wskazuje drogi wodne o znaczeniu międzynarodowym oraz określa brakujące połączenia między nimi i główne przeszkody. Określa również hierarchię na podstawie znaczenia poszczególnych dróg. Najważniejsze drogi oznaczone są dwucyfrową wielokrotnością liczby 10 i określane jako korytarze wodne. Połączenie Dunaj – Odra – Łaba tworzy element korytarza E20 (Hamburg – Magdeburg – Prudubica – Prerov – Dunaj) oraz korytarza E30 (Szczecin – Wrocław – Koźle – Ostrawa – Prerov – Dunaj). Jest to najkrótsze połączenie krajów dunajskich z głównymi portami morskimi Europy i zamyka ciąg najważniejszych połączeń rzecznych i kanałów europejskich. W marcu 2000 r. podpisano polsko – czeskie Memorandum dotyczące utworzenia specjalnej Grupy Roboczej ds. Drogi Wodnej Koźle – Ostrava. Utworzenie tego połączenia ożywiłoby znacznie żeglugę na Odrze i było by korzystne dla obszarów nadodrzańskich a więc i dla województwa dolnośląskiego w paśmie Odry.

Porty i nabrzeża

Istniejące porty rzeczne dysponują dużymi rezerwami zdolności przeładunkowych i składowych i w przypadku zwiększenia zapotrzebowania na te usługi, potrafią to zapotrzebowanie zaspokoić. Wymaga to jednak nakładu kosztów i możliwości zwrotu poniesionych nakładów, ale także aktywizacji zarządów portów. Wskazana jest również budowa portów kontenerowych. W miarę wzrostu przewozów na Odrze projektuje się:

- modernizację portów: w Oławie, Miejskiego we Wrocławiu, Popowice we Wrocławiu, w Malczycach, w Ścinawie, portu Katedralnego w Głogowie,
- modernizację portów zakładowych: MPWiK we Wrocławiu, portu Zimowego w Głogowie, portu w Głogowie przy ujściu rz. Rudnej,
- reaktywowanie nieczynnego portu Kozanów jako portu zakładowego,
- remont, modernizacja i uaktywnienie istniejących czynnych i nieczynnych nabrzeży, przeładowni i załadowni, jeśli zaistnieje taka potrzeba. Dotyczy to w szczególności miasta Wrocławia (rejon Kanału Żeglugowego i Miejskiego), Głogowa i Oławy,

- budowę portu kontenerowego we Wrocławiu w zachodniej części Wrocławia, w powiązaniu z południowo – zachodnim pasmem aktywności miasta. Wskazane jest rozwinięcie na bazie portów transportu multimodalnego (jeden operator, dwa różne środki transportu, transport dom – dom).

Stocznie i bazy remontowe

Planuje się adaptację i modernizację stoczni „Odratrans” S.A. przy ul. Długiej we Wrocławiu i bazy remontowej Wrocław – Osobowice Odratrans Sp. z o.o. Wskazana byłaby reaktywacja stoczni na Zaciszu we Wrocławiu lub przeznaczenia jej terenu na działalność związaną z żegluga, w powiązaniu z basenem portowym.

Przewozy towarowe

Program dla Odry 2006 zakłada wzrost przewozu towarów drogą wodną. Żegluga będzie przewozić głównie towary masowe: ze Śląska węgiel i rudę, piasek, żwir, towary przemysłu rolno – spożywczego, cementowego, chemicznego, motoryzacyjnego, kruszywa mineralne. Transport wodny konieczny jest dla takich produktów jak generatory dużej mocy czy ładunki niebezpieczne dla otoczenia. Transport wodny jest bezpieczniejszy dla takich ładunków jako mniej awaryjny. Dla przewozu tych towarów konieczne jest odnowienie floty przewozowej i technicznej z pełnym przystosowaniem do wymogów bezpieczeństwa żeglugi i wymogów eksploatacyjnych obowiązujących na drogach wodnych Europy Zachodniej. Istniejąca flota odrzańska pochodząca z lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych jest sukcesywnie modernizowana. Prace badawcze nad nową flotą przystosowaną do zmodernizowanej drogi wodnej powinny być wykonane w ramach Programu dla Odry 2006. Statki towarowe powinny być przystosowane do przewozu nie tylko towarów masowych, lecz także kontenerów, produktów płynnych i gazowych. Nowoczesna technologia przewozów powinna minimalizować negatywne oddziaływanie żeglugi na środowisko naturalne.

6.6.2. Infrastruktura techniczna

6.6.2.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ I ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW

Cele polityki przestrzennej:

- Zapewnienie wszystkim mieszkańcom województwa dolnośląskiego wody do picia w należytej ilości i o odpowiedniej jakości
- Zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód i do gruntu oraz poprawę jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, a szczególnie głównych zbiorników wód podziemnych.

Zasady realizacji:

W „Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju” stwierdza się, iż racjonalizacja gospodarki wodnej w kraju wymaga przyjęcia strategicznych zasad planowania i zarządzania. Do najważniejszych zasad w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków należeć będą:

- Gospodarowanie, planowanie, sterowanie zasobami wodnymi będzie prowadzone na obszarach wyznaczonych granicami jednostek hydrograficznych (dorzecza, zlewnie rzeczne, zlewnie jeziorne), których podstawą będą plany przestrzenne gospodarki wodnej (warunki korzystania z wód dorzecza)
- Przy korzystaniu z zasobów wodnych stosowane będą rozwiązania kompromisowe, uwzględniające zasady zrównoważonego rozwoju (kryteria: społeczne, ekonomiczne i ekologiczne)

- W przypadku występowania deficytów wód powierzchniowych lub podziemnych o rozdziale zasobów tych wód między użytkowników będzie decydować określona hierarchia potrzeb, której podstawowym priorytetem będzie zaopatrzenie w wodę ludności i zachowanie w korytach rzek nienaruszonych przepływów hydrobiologicznych.
- Wody podziemne, ze względu na swoje właściwości, będą przeznaczane przede wszystkim dla ludności oraz hodowli, a w szczególnych przypadkach dla przemysłu i usług wymagających wody wysokiej jakości.
- W gospodarowaniu zasobami wodnymi dążyć się będzie do respektowania reguł i mechanizmów rynkowych, przy zachowaniu społecznie i ekonomicznie uzasadnionego zakresu interwencjonizmu państwa oraz zapewnieniu coraz szerszego udziału organów samorządowych jak też społeczeństwa,
- Przy podejmowaniu decyzji dotyczących gospodarki wodno-ściekowej miast i wsi wymagane będzie równoczesne rozwiązywanie problemów zaopatrzenia w wodę i oczyszczania ścieków.

Kierunki polityki przestrzennej:

Gminy, do których zadań własnych z mocy prawa należy zaspokajanie potrzeb ludności w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, w celu zapewnienia wszystkim mieszkańcom zdrowej wody dla potrzeb gospodarstw domowych w należytej ilości powinny uwzględniać następujące kierunki polityki przestrzennej:

- chronić istniejące źródła i ujęcia wody przed zanieczyszczeniem poprzez ustanowienie stref ochronnych i właściwe ich zagospodarowanie;
- wykorzystać wody podziemne jako alternatywne źródło wody dla potrzeb awaryjnego (np. powodziowego) zasilania miasta Wrocławia. Według "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wrocław" są to:
  - zasoby wód podziemnych z utworów czwartorzędowych z rejonu Bogdaszowice - Karczyce - Rodakowice o zatwierdzonych zasobach w kategorii B wynoszących $Q = 24\ 000\ m^3/d$,
  - zasoby wód podziemnych struktury wodonośnej z rejonu Oleśnicy oraz rejonu Koto-wice - Siedlce wymagające rozpoznania hydrogeologicznego;
- rozbudowywać istniejącą sieć wodociągową przy wykorzystaniu (jeżeli to możliwe) istniejących źródeł wody;
- rozbudowywać i modernizować istniejącą sieć i urządzenia wodociągowe, zapewniając pierścieniowy układ sieci, a tym samym większą niezawodność dostaw wody odbiorcom;
- budować sieci i urządzenia wodociągowe na obszarach wiejskich.

Pobór wody do celów komunalnych wiąże się ściśle z ilością powstających ścieków. Skład i ilość odprowadzanych ścieków do rzek rzutuje bezpośrednio na jakość wód powierzchniowych, które dla części wodociągów komunalnych są źródłem zaopatrzenia w wodę.

Mając na uwadze dążenie Polski do integracji z Unią Europejską, gdzie do podstawowych celów w dziedzinie gospodarki wodnej należy ochrona przed zanieczyszczeniem i przywrócenie jakości ekologicznej wodom powierzchniowym, jak również zapis zawarty w matrycy „Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego” mówiący o kompleksowym oczyszczaniu zlewni rzek należy podjąć następujące działania:

- odpowiednio zagospodarować obszar pól irygacyjnych ze względu na znaczne zmniejszenie ilości ścieków dopływających na pola (osobowickie i dobrzykowickie);
- budować systemy kanalizacyjne grawitacyjne lub grawitacyjno – tłoczne na obszarach wiejskich zlokalizowanych w pobliżu ośrodków miejskich z odprowadzeniem ścieków na istniejącą komunalną oczyszczalnię ścieków, jeżeli warunki techniczne pozwalają na przyjęcie ścieków;
- rozbudować i modernizować istniejące oczyszczalnie ścieków w miastach: Wrocław-Janówek (budowa kolejnych etapów WOŚ), Brzeg Dolny (w trakcie modernizacji), Głogów, Siechnice i Wołów oraz na terenach wiejskich: Grębocice – gm. Grębocice, Malczyce – gm. Malczyce i Pęcław – gm. Pęcław;

- budować grupowe oczyszczalnie ścieków na obszarach wiejskich:
  - gmina Brzeg Dolny – Pogalewo Wielkie,
  - gmina Długoleka – Pasikurovice, Łozina, Dobroszów Oleśnicki, Borowa, Brzezia Łąka,
  - gmina Góra – Czernina Dolna,
  - gmina Jemielno – Jemielno,
  - gmina Kotla – Chociemyśl,
  - gmina Niechlów – Niechlów, Naratów,
  - gmina Oborniki Śląskie – Uraz, Zajączków,
  - gmina Środa Śląska – Rakoszyce,
  - gmina Wińsko – Dąbie, Baszyn, Wyszęcice, Iwno, Moczydnica Klasztorna, Łazy, Pi-skorzyna, Brzózka, Głębowice, Smogorzów Wielki, Boraszyce Wielkie,
  - gmina Wołów – Bożeń, Pełczyce, Domaszków, Lubiąż.
- budować oczyszczalnie ścieków komunalnych w gminach wiejskich, gdzie dotychczasowe działania władz koncentrowały się głównie na zaspokajaniu potrzeb ludności w zakresie zaopatrzenia w wodę bez rozwiązywania gospodarki ściekowej;
- rozwiązywać gospodarkę ściekową na obszarach wiejskich, gdzie mieszkańcy korzystają ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub równolegle budować sieć wodociagową i kanalizacyjną z odprowadzeniem na oczyszczalnię ścieków;
- budować lokalne i przydomowe oczyszczalnie ścieków na terenach wiejskich przy rozproszonej zabudowie.

6.6.2.2. GOSPODARKA ODPADAMI

Cele polityki przestrzennej:

- Minimalizowanie ilości wytwarzanych i składowanych odpadów
- Zmniejszenie degradacji środowiska

Zasady realizacji:

Gospodarka odpadami powinna być realizowana w sposób kompleksowy, z uwzględnieniem polityki ekologicznej państwa i obowiązujących w tym zakresie aktów prawnych oraz podstawowych zasad, w tym:

- zapobieganie powstawaniu odpadów,
- segregacja i recykling odpadów,
- stosowanie nowoczesnych metod unieszkodliwiania odpadów.

Kierunki polityki przestrzennej:

Gospodarkę odpadami na terenie województwa, a tym samym i w dolinie Odry, należy rozwiązywać kompleksowo poprzez budowę całościowego systemu gospodarki odpadami. W systemie tym powinny być uwzględnione wszystkie rodzaje wytwarzanych odpadów, a podstawą do jego realizacji będzie „Plan gospodarki odpadami dla województwa dolnośląskiego”.

W celu zmniejszenia ilości wytwarzanych i składowanych odpadów należy:

- wdrażać technologie mało i bezodpadowe oraz prowadzić działania prewencyjne w produkcji;
- promować segregację i recykling odpadów;
- dążyć do zwiększenia gospodarczego wykorzystania odpadów oraz stworzenia instrumentów prawnych i ekonomicznych zapewniających rozwój rynku surowców wtórnych.

Natomiast w celu zmniejszenia degradacji środowiska, zwłaszcza przy systematycznie wzrastającej ilości odpadów komunalnych i wyczerpującej się pojemności istniejących składowisk, konieczne jest:

- unieszkodliwianie odpadów w sposób najefektywniejszy i najprostszy, sprowadzający odpad końcowy do postaci najmniej szkodzącej środowisku w czasie i przestrzeni
  - planowana budowa zakładu unieszkodliwiania odpadów dla miasta Wrocławia,
  - planowana budowa zakładu unieszkodliwiania odpadów dla gmin powiatu średzkiego,
  - podjęcie działań, ze względu na kończącą się (do 2005 r.) pojemność składowisk, przez władze gmin: Brzeg Dolny, Góra, Prochowice, Długołęka (w trakcie realizacji) i Wisznia Mała,
  - budowa gminnych składowisk odpadów lub tworzenie związków gmin w celu budowy składowiska odpadów dla gmin, które nie posiadają na swoim terenie składowisk: Jemielno, Wińsko;
- tworzenie nowych składowisk dla odpadów przetworzonych jako obiektów ponadgminnych o uzasadnionej ekonomicznie wielkości, spełniających wymagania ochrony środowiska,
- modernizacja istniejących wysypisk nie spełniających wymogów ochrony środowiska;
- rekultywacja wyeksploatowanych składowisk odpadów i "dzikich" wysypisk śmieci.

6.6.2.3. ZAOPATRZENIE W GAZ

Cele polityki przestrzennej:

Zapewnienie bieżącego i perspektywicznego zapotrzebowania odbiorców na gaz.

Zasady realizacji:

„Program rozwoju gazownictwa w Polsce do 2003 roku” opracowany przez PGNiG S.A. w Warszawie oraz programy na lata następne.

Kierunki polityki przestrzennej:

Rozwój krajowego systemu gazowniczego w dolinie Odry planowany przez Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo zakłada:

- określenie przez Oddział Zielonogórski Zakład Górnictwa Nafty i Gazu obszarów poszukiwawczych gazu ziemnego na granicy z województwami lubuskim i wielkopolskim:
  - Kotla - Niechlów
  - Bojanowo - Wąsosz;
- rozbudowę układu krajowego sieci gazowej poprzez budowę odcinków gazociągów wysokiego ciśnienia:
  - Czeszów – Wrocław
  - Krobia – Kotowice
  - drugostronne zasilanie miasta Wschowa (województwo lubuskie)
  - Jeszkowice – Jelcz-Laskowice
  - Jelcz-Laskowice – Bierutów
  - Janowice – Prochowice – Ścinawa
  - gazociąg stanowiący odnogę do Jemielna
  - Oława – Strzelin (drugostronne zasilanie miasta Strzelin)
  - drugostronne zasilanie miasta Wołów
- sukcesywną gazyfikację terenów wiejskich, które spełniają warunki wynikające z obowiązujących przepisów Prawa energetycznego, a w szczególności opłacalności ekonomicznej planowanej inwestycji (odpowiednia ilość umów o przyłączenie do sieci gazowej).

6.6.2.4. ELEKTROENERGETYKA

Cele polityki przestrzennej:

- pokrycie bieżącego i perspektywicznego zapotrzebowania na energię elektryczną w sposób technicznie i ekonomicznie uzasadniony przez system elektroenergetyczny
- wykorzystanie energii płynącej wody rzeki Odry i wiatru jako źródła energii odnawialnej

Zasady realizacji:

- rozbudowa i modernizacja fragmentów sieci elektroenergetycznej 400 kV, 220 kV i 110 kV położonych w paśmie Odry
- budowa elektrowni wodnych na Odrze

Kierunki polityki przestrzennej:

- realizacja zadań wynikających z planów rozwojowych Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. w Warszawie polegających na:
  - przebudowie stacji elektroenergetycznej 220/110 kV Klecina na stację 400/110 kV
  - budowie linii napowietrznej 400 kV relacja Klecina - Pasikowice na terenie gmin :Wrocław, Kobierzyce, Żórawina, Św. Katarzyna, Czernica, Długołęka
  - budowie linii napowietrznej 400 kV relacji Klecina - Świebodzice, której początkowy odcinek przebiegać będzie w paśmie Odry na terenie Wrocławia
- realizacja zadań według planów rozwojowych :Zakładu Energetycznego S.A Wrocław, Zakładu Energetycznego S.A. Legnica i Energetyki Poznańskiej S.A. polegających na budowie:
  - Stacji elektroenergetycznych 110/20 kV na terenie Wrocławia: Karmelkowa, Swojec, Biskupin, Jagodno, Mennicza, Złotniki, WOŚ, Zakrzów, Łowiecka-Staszica
  - Linii kablowych 110 kV na terenie Wrocławia relacji: Skarbowców-Zelazna, Wieczysta-Mennicza-Walecznych-Łowiecka, Pułaskiego-Mennicza
  - Linii napowietrznej 110 kV relacji Swojec -Biskupin-Wilcza na terenie m. Wrocław
  - Stacji elektroenergetycznej 110/20 kV wraz z powiązaniem liniowymi 110 kV w :Brzegu Dolnym, Oławie, Długołęce, Winsku, Głogowie, Stanowicach gm. Oława, Mrozowie gm. Miękinia, Wałach gm. Brzeg Dolny
  - Linii napowietrznej 110 kV relacji Ścinawa – Winsko - Zmigród, której fragment przebiegać będzie przez gminy Ścinawa i Wińsko
  - Linii napowietrznej 110 kV relacji Klecina -Sobótka, której fragment początkowy przebiegać będzie przez Wrocław
  - Linii napowietrznej 110 kV relacji Pasikowice-Jelcz Miłoszyce na terenie gmin Długołęka, Czernica, Jelcz -Laskowice
  - Linii napowietrznej 110 kV relacji Pasikowice-Oleśnica Płn, której fragment przebiegać będzie w paśmie Odry na terenie gminy Długołęka
  - Linii napowietrznej 110 kV relacji Oława-Wiązów, której część planowana jest na terenie gm.Oława i m.Oława
  - Linii napowietrznej 110 kV relacji Góra-Wąsosz, której część będzie przebiegać przez teren gminy Góra położonej w paśmie Odry
- realizacji elektrowni wodnych na Odrze w Malczycach, Rędzinie, Ratowicach, Oławie i Lubiążu

6.6.2.5. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO

Cel polityki przestrzennej:

- zmniejszenie udziału paliw stałych oraz uwzględnienie wymagań ochrony środowiska w procesie uzyskiwania ciepła
- propagowanie alternatywnych, odnawialnych źródeł pozyskiwania energii cieplnej

Zasady realizacji:

- wykorzystanie rezerw systemów ciepła scentralizowanego
- modernizacja istniejących uciążliwych dla otoczenia źródeł ciepła
- racjonalne gospodarowanie energią cieplną
- propagowanie alternatywnych odnawialnych źródeł pozyskiwania energii ciepłej
- wprowadzenie do realizacji programów termomodernizacyjnych

Kierunki polityki przestrzennej:

- przyłączenie do sieci scentralizowanej nowych odbiorców
- przyłączenie do sieci scentralizowanej odbiorców, którzy dotychczas korzystali z ciepła dostarczanego z kotłowni lokalnych opalanych paliwem stałym
- modernizacja istniejących węzłów cieplnych połączona z ich automatyzacją
- wprowadzenie monitoringu i zdalnego sterowania siecią
- przeprowadzenie prac termomodernizacyjnych obiektów
- instalowanie urządzeń obniżających emisję do atmosfery dwutlenku węgla i siarki
- wpięcie do sieci ogrzewania scentralizowanego poprzez wybudowanie w to miejsce węzła cieplnego
- zainstalowanie kotłów opalanych gazem, olejem opałowym lub biomasą w miejsce przestarzałych opalanych paliwem stałym
- stosowanie kolektorów słonecznych jako lokalnych źródeł pozyskiwania energii cieplnej.